

คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ตำบลบางเสาธง
อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ชานนท์ รัตนา

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
กลุ่มวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
พฤศจิกายน 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์ และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ นายชานนท์ รัตนา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ

(อาจารย์ ดร.เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ)

คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานงานนิพนธ์

..... เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ)

..... กฤษฎา นันทเพ็ชร กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร)

..... กาญจนา บุญยัง กรรมการและเลขานุการ

(อาจารย์ ดร.กาญจนา บุญยัง)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... พันธ์ยศ ธารเสนา คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ยศ ธารเสนา)

วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างดียิ่ง โดยเฉพาะท่านอาจารย์เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งใจในความกรุณาและเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการตอบแบบสอบถาม ทำให้การศึกษารั้งนี้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา คณาจารย์ทุกท่าน และผู้เกี่ยวข้องที่มีได้ออกนาม ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ชานนท์ รัตนา

57930289: กลุ่มวิชา: การบริหารทรัพยากรมนุษย์; ปร.ม. (การบริหารทรัพยากรมนุษย์)

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต/ เกษตรกร/ ผู้เลี้ยงปลา/ สมุทรปราการ

ชานนท์ รัตนา: คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ (QUALITY OF LIFE AMONG FISH RAISERS IN BANG SAO THONG SUB-DISTRICT, AMPHOE BANG SAO THONG, SAMUT PRAKAN PROVINCE)
 อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ, ปร.ค. 78 หน้า, ปี พ.ศ. 2559.

การศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อปี ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้งหมดจำนวนทั้งสิ้น 231 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ สถิติ t-test และ One-way ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าเกษตรกรทุกคนมีคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี ยกเว้นด้านความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 2.60 ที่มีคุณภาพชีวิตกลาง ๆ ผลจากการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เกษตรกรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อปี ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

57930289: MAJOR: HUMAN RESOURCES MANAGEMENT; M.P.A.

(HUMAN RESOURCES MANAGEMENT)

KEYWORDS: QUALITY OF LIFE/ AGRICULTURALIST/ PISCICULTURISTS/

SAMUT PRAKARN PROVINCE

CHANON RATTANA: QUALITY OF LIFE AMONG FISH RAISERS IN BANG
SAO THONG SUB-DISTRICT, AMPHOE BANG SAO THONG, SAMUT PRAKAN
PROVINCE. ADVISOR: TIENKAEW LIEMSUWAN, Ph.D. 78 P. 2016.

The purpose of this study was to examine a quality of life among fish raisers in Bang Sao Thong Sub-district, Amphoe Bang Sao Thong, Samut Prakan Province. Also, this study compared the quality of life among these fish raisers as classified by gender, age, educational level, amount of annual income, size of area for fish farming, and number of household members. The instrument used to collect the data was a questionnaire which was completed by 231 fish raisers. The statistical tests used to analyze the collected data included frequency, percentage, means, and standard deviation. Also, to compare the differences, the tests of t-test and One-way ANOVA were administered.

The results of this study revealed that the level of quality of life among fish raisers in Bang Sao Thing Sub-district, Amphoe Bang Sao Thong, Samut Prakan Province was found at a good level. When considering each aspect of quality of life, the ones in relation to the subjects' health conditions and environment were rated at a good level. Also, only 2.60% of the subjects rated the aspect of quality of life relating to social relationship at a moderate level. Finally, there were no statistically significant differences in the level of quality of life among the subjects with different gender, age, educational level, amount of annual income, size of area for fish farming, and number of household members.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
สมมติฐานการวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	7
บริบทพื้นที่การศึกษา.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	44
ประชากร	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
เกณฑ์การแปลผล	47
การแปลผล	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	48
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป.....	48
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ	50
ตอนที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ	56
5 สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	63
สรุปผลการวิจัย.....	63
อภิปรายผล	64
ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	72
ประวัติย่อของผู้วิจัย	78

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 ทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
4-1 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	48
4-2 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยด้านครัวเรือน	49
4-3 จำนวนร้อยละของระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงคุณภาพชีวิตโดยรวม	50
4-4 จำนวนและร้อยละ ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่	51
ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านร่างกาย.....	51
4-5 จำนวนและร้อยละระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่	52
ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านจิตใจ	52
4-6 จำนวนและร้อยละระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม..	53
4-7 จำนวนและร้อยละระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านสิ่งแวดล้อม.....	54
4-8 การเปรียบเทียบเพศกับระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ.....	56
4-9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	56
4-10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิต ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กับอายุ	57
4-11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	57
4-12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิต ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กับระดับการศึกษา.....	58
4-13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส	58

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิต ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการกับ สถานภาพสมรส.....	59
4-15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อปี.....	59
4-16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิต ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กับรายได้ต่อปี.....	60
4-17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดพื้นที่ ของบ่อเลี้ยงปลา.....	60
4-18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิต ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการกับขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา.....	61
4-19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนสมาชิก ในครัวเรือน	61
4-20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิต ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....	62

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิต ซึ่งเป็นตัวที่บ่งชี้ให้เห็นว่าในพื้นที่นั้น ๆ ประชากรในพื้นที่มีสภาพความเป็นอยู่อย่างไร มีสภาพแวดล้อมที่ดีหรือไม่ มีปัจจัยเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตหรือไม่ มีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจหรือไม่ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวชี้วัดว่าคุณคนนั้น ๆ มีคุณภาพชีวิตเป็นอย่างไร ซึ่งคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลโดยตรง ตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีคุณภาพชีวิตดี จะมีการครบถ้วนที่อบอุ่น ทำงานอย่างมีความสุข สุขภาพกาย สุขภาพใจแข็งแรง แต่ถ้าบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีนั้น จะไม่มีความสุขในชีวิต รู้สึกหดหู่ ห่อเหี่ยว ท้อแท้ สิ้นหวังกับชีวิต สุขภาพกายสุขภาพจิตไม่ดี ทำงานออกมาไม่ประสบผลสำเร็จ (กันตยา มานะกุล, 2550)

ศูนย์ประสานงานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (2532, หน้า 19 อ้างถึงใน วราพรธม ลิลัน, 2551) กล่าวถึงความสำคัญของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิตที่ดีนับเป็นสิ่งสำคัญและเป็นจุดหมายปลายทางของบุคคล ชุมชนและประเทศชาติโดยส่วนรวม ประเทศใดหากประชากรในชาติโดยส่วนรวมคือคุณภาพ แม้ว่าประเทศนั้นจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เพียงใดก็ไม่อาจทำให้ประเทศชาตินั้นเจริญและพัฒนาให้ทันหรือเท่าเทียมกับประเทศที่มีประชากรที่มีคุณภาพได้ คุณภาพของประชากรจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญและชี้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศใดจะเจริญก้าวหน้ากว่าอีกประเทศ ดังเช่น ประเทศญี่ปุ่น หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สภาพบ้านเมืองได้รับผลของสงคราม แต่ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของประชากรญี่ปุ่น ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา จึงทำให้ประเทศญี่ปุ่นยกฐานะเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมได้อย่างรวดเร็ว

ดังนั้น จะเห็นว่าคุณภาพชีวิตมีความสำคัญต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ทุกคนจึงควรรู้จักและเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตให้ถูกต้องและช่วยกันพัฒนาปรับปรุงตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพที่ดีร่วมกันได้ในที่สุด

ประเทศไทยนั้นมีการประกอบอาชีพที่หลากหลายอาชีพ แต่อาชีพที่มีมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศคืออาชีพการทำการเกษตรกรรม และรองลงมาเป็นอาชีพอุตสาหกรรม รับราชการ รัฐวิสาหกิจ การเมือง แพทย์ ทนายความ และอีกหลายสาขาอาชีพ ตลอดจนผู้ใช้ฝีมือแรงงาน ซึ่งใน

แต่ละภาคของประเทศไทยจะมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมกันอย่างแพร่หลายในทุกพื้นที่ ภาคเหนือ อาชีพหลัก คือ อาชีพเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมไม้แปรรูป โดยเฉพาะไม้สัก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาชีพหลัก คือ อาชีพเกษตรกรรม ภาคกลาง อาชีพหลัก คือ อาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำนาเกลือ ทำประมง และเป็นแหล่งอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องไฟฟ้า การแปรรูปอาหาร ภาคตะวันออก อาชีพหลัก คือ อาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ และสวนผลไม้ และการทำประมง อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมจากแหล่งน้ำมัน และการขุดพลอยภาคตะวันตก อาชีพหลัก คือ อาชีพเกษตรกรรม การทำเหมืองแร่ ภาคใต้ อาชีพหลัก คือ อาชีพเกษตรกรรม การทำประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ซึ่งผู้วิจัยเมื่อได้เห็นความสำคัญของอาชีพแล้ว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ที่เป็นอาชีพที่ได้มีการสืบทอดกันมา จากรุ่นสู่รุ่นในพื้นที่มาอย่างยาวนาน (ไพฑูริย์ เหล่ามี, 2556)

ในการประกอบอาชีพการเลี้ยงปลาในตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการนั้น ในปัจจุบันมีการได้รับความนิยมน้อยลงแพร่หลายในหลายทุก ๆ พื้นที่ของตำบล เนื่องจากสภาพพื้นที่ ในเขตตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการนั้น มีคลองสายหลักผ่านบ้านเรือนประชาชน และมีคลองสายย่อยอีกหลายเส้นทาง ซึ่งเป็นทั้งแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรและใช้ในการสัญจรไปมาระหว่างกัน ซึ่งการที่มีเส้นทางน้ำผ่านบ้านเรือนของประชาชนนับว่าเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับเกษตรกรให้หันมาประกอบอาชีพเลี้ยงปลามากขึ้น และเกษตรกรได้ยึดนำเอาอาชีพนี้เป็นอาชีพหลักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวของตนเอง มาตั้งแต่สมัยก่อน ซึ่งปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตเป็นปัจจัยที่สำคัญ และมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตอยู่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ในปัจจุบันมีผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการมากขึ้นจากเมื่อก่อนจากเดิมที่เกษตรกรประกอบอาชีพทำนา และได้มีการปรับเปลี่ยนอาชีพมาเป็นการเลี้ยงปลา ซึ่งสามารถทำกำไรได้มากกว่าการทำนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ และพร้อมทั้งเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

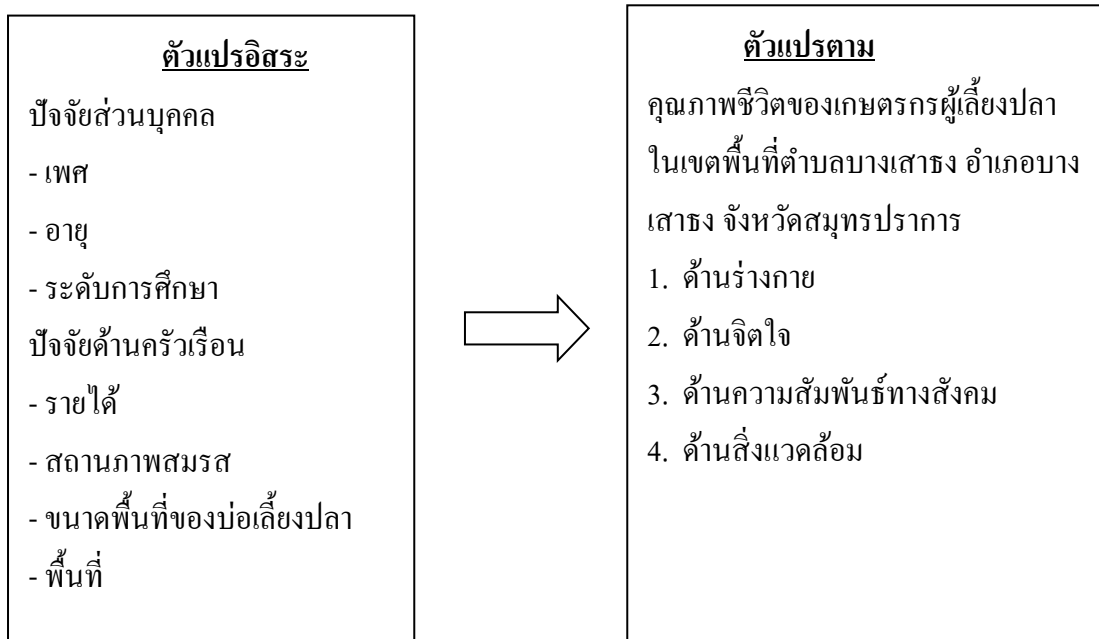
1. เพื่อสำรวจคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อปี ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

สมมติฐานการวิจัย

1. เกษตรกรที่มีที่เพศแตกต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง ที่แตกต่างกัน
2. เกษตรกรที่มีอายุที่ต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง ที่แตกต่างกัน
3. เกษตรกรที่มีที่ระดับการศึกษาที่ต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง ที่แตกต่างกัน
4. เกษตรกรที่มีที่สถานภาพสมรสที่ต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง ที่แตกต่างกัน
5. เกษตรกรที่มีที่รายได้ต่อปีที่ต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง ที่แตกต่างกัน
6. เกษตรกรที่มีที่ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลาที่ต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง ที่แตกต่างกัน
7. เกษตรกรที่มีที่จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง ที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ตัวแปรอิสระได้มาจากการสรุปจากแนวคิดการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ดังตารางในท้ายบทที่ 2) ตัวแปรตามได้มาจากแบบวัดคุณภาพชีวิตองค์การอนามัยโลก ชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
2. ได้ทราบถึงคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อปี ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
3. ได้แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 ด้านร่างกาย
 - 1.2 ด้านจิตใจ
 - 1.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม
 - 1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษา คือ เขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้มีจำนวน 231 ครัวเรือน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาครั้งนี้กำหนดระยะเวลาในการศึกษา ในช่วงเดือน มิถุนายน ถึงเดือนตุลาคม 2559 ซึ่งเป็นระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้นค้นคว้าข้อมูล แนวคิดทฤษฎี จนถึงการจัดรูปเล่มสมบูรณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ที่ดี ที่มีคุณภาพ มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคม และเพื่อนบ้านที่เป็นมิตร มีการคมนาคมไปมาหากันอย่างสะดวกสบาย มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน มีความสุขทั้งทางร่างกายจิตใจและทางอารมณ์ โดยแบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย (Physical domain) หมายถึง การรับรู้สภาพทางด้านร่างกาย ของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวันเช่นการรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึง ความรู้สึกสุขสบายไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทาง ร่างกายได้ การรับรู้ถึงผลกระทัดในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้อง พึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณไม่ต้องการ พักผ่อนต่าง ๆ หรือการรักษา ทางกายภาพอื่น ๆ เป็นต้น

คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ (Psychological domain) หมายถึง การรับรู้สภาพทางจิตใจ ของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึก ภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิการตัดสินใจและความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆของตนการรับรู้ถึง ความสามารถในการจัดการกับความ เสรี หรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ของตน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึง ความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่น ๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อ การดำเนินชีวิต มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) หมายถึง การรับรู้เรื่อง ความสัมพันธ์ ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าคุณได้เป็น ผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ ทางเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์

คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตได้แก่ การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัย และมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าคุณอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรม สันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

เกษตรกรผู้เลี้ยงปลา หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพเลี้ยงปลาเป็นหลัก อยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง โดยมีบ่อเลี้ยงเป็นของตนเอง มีการให้อาหาร เพื่อให้ปลาเจริญเติบโต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริโภค หรือจำหน่าย เพื่อเป็นรายได้ของครัวเรือน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
 - 1.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต
 - 1.2 แนวคิด/ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต
 - 1.3 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต
 - 1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต
 - 1.5 ความสำคัญของคุณภาพชีวิต
 - 1.6 ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต
2. บริบทพื้นที่การศึกษา
 - 2.1 ข้อมูลบริบทพื้นที่ ตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ความหมายของคุณภาพชีวิต

พ่อกำเคื่อง ภาณี (2554) ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านในภาคอีสานให้ความหมายคุณภาพชีวิต โดยเริ่มจากการมีสุขภาพที่ดี “สุขภาพที่ดี คือ ทุกคนต้องมีความอบอุ่นและมั่นใจ” ทุกวันนี้เกษตรกรไม่มีความมั่นใจพร้อมที่จะเป็นทุกอย่างที่ไม่ใช่เกษตรกร เกษตรกรจะมีความมั่นใจเมื่อสะสมสิ่งแวดลอม สิ่งแวดลอมเป็นสิ่งที่มีความมากมาย ทุกวันนี้เราพึ่งเทคโนโลยีโดยเฉพาะเรื่องการรักษาคุณภาพชีวิตไม่ได้มองเป็นอัน ๆ แต่ต้องเป็นองค์รวมไม่ได้แยกส่วน ครอบครัวอบอุ่นอยู่ด้วยกัน ครอบครัวสมบูรณ์มีการไปมาหาสู่กัน วิ่งไปหาชาวบ้าน เราไม่ได้พึ่งเงินอย่างเดียว แต่ต้องพึ่งธรรมชาติด้วย ทางออกของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกร คือ เกษตรกรก็ต้องปลูกหลายอย่าง เพื่อยอยู่เพื่อกิน ไม่เป็นปัญหาตลาด ทำได้หลายอย่างขายได้หลายอย่างไม่มีอะไรดีไปกว่าเกษตรกร ต้องกลับมาอยู่บ้านทำการเกษตรให้ได้

นิพนธ์ คันธเสวี (2532, หน้า 2) ให้คำนิยามว่า “คุณภาพชีวิตคือระดับของการดำรงชีวิตของมนุษย์ตามองค์ประกอบของชีวิตอันได้แก่ ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิด และจิตใจ”

Wallace (1974, p. 6 อ้างถึงใน วิภาพร มาพบสุข, 2550, หน้า 3) กล่าวว่า “คุณภาพชีวิต” หมายถึง องค์ประกอบทั้งหลายที่ให้ความพึงพอใจแก่บุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2540, หน้า 12 อ้างถึงใน นิภา ตั้งทรงจิตรากุล, 2551, หน้า 8) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิต คือ การดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานในสังคมหนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ มีองค์ประกอบของความจำเป็นพื้นฐานที่เหมาะสม อย่างน้อยก็จะมีอาหารที่เพียงพอ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งได้รับการบริการพื้นฐานที่จำเป็น ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประกอบการดำรงชีวิตอย่างยุติธรรม

วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ (2550) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าเป็นองค์ประกอบที่ให้ความพึงพอใจแก่บุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณภาพในด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง และศาสนาโดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว มีความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองความต้องการทางจิตใจและสังคมทั้งระดับจุลภาค มหาภาค รวมถึงชีวิตที่มีความสุข สามารถปรับตัวเข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้

Unesco (1978, p. 89 อ้างถึงใน วิภาพร มาพบสุข, 2550, หน้า 3) ได้สรุปความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่า “คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกรับรู้ของการอยู่อย่างพึงพอใจ” ต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิตซึ่งเป็นส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล

ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ (2537 อ้างถึงใน สมใจ ฉัตรไทย, 2543) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพที่ไม่เป็นภาระ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ มีความคิดสามารถที่จะดำรงสถานภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และค่านิยมทางสังคม สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือปัญหาที่ซับซ้อนได้ สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ข้างหน้าได้อย่างถูกต้องและสามารถดำเนินวิธีการที่ชอบธรรมเพื่อให้ได้สิ่งที่พึงประสงค์ภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

พัฒนิน กิติพรภรณ์ (2531, หน้า 7) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่า เป็นชีวิตที่มีความสุข ความสุขเกิดได้จากความสุขทางกาย หมายถึง การมีความเป็นอยู่ที่ดี มีที่อยู่อาศัยดี มีสุขภาพดี มี สาธารณูปโภคดี การคมนาคมดี สภาพแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนที่ดี และสันตนาการที่ดี ความสุขทางใจ ได้มาจากการรู้จักความพอดี ความพึงพอใจในสภาพที่เป็นอยู่การมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความรัก ความอบอุ่น ความผูกพันในครอบครัวและเพื่อนมนุษย์ มีความอดทน เสียสละและทำประโยชน์ให้กับสังคม

ฉลอง แนวพานิช (2530, หน้า 47) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ที่ดีในระดับที่สังคมยอมรับ ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมประกอบด้วยความรู้ความสามารถ ullanamyyangjengrang mysukphajitthi and mibjajyaywamjapenchanphunthuan

สรุปความหมายของคุณภาพชีวิต คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพดี มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคมที่เป็นมิตร การคมนาคมการเดินทางที่สะดวก มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความสุขทั้งทางร่างกายจิตใจและทางสภาวะทางอารมณ์

ความสำคัญของคุณภาพชีวิต

ศูนย์ประสานงานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (2532, หน้า 19 อ้างถึงใน วราพรณ ลิลัน, 2551) กล่าวถึง ความสำคัญของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิตที่ดีนับเป็นสิ่งสำคัญและเป็นจุดหมายปลายทางของบุคคลชุมชนและประเทศชาติโดยส่วนรวม ประเทศใดหากประชากรในชาติโดยส่วนรวมค้อยคุณภาพ แม้ว่าประเทศนั้นจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เพียงใด ก็ไม่อาจทำให้ประเทศชาตินั้นเจริญและพัฒนาให้ทันหรือเท่าเทียมกับประเทศที่มีประชากรที่มีคุณภาพได้ คุณภาพของประชากรจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญและชี้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศใดจะเจริญก้าวหน้ากว่าอีกประเทศ ดังเช่น ประเทศญี่ปุ่น หลังสงคราม โลกครั้งที่ 2 สภาพบ้านเมืองได้รับผลของสงครามแต่ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของประชากรญี่ปุ่น ทั้งทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา จึงทำให้ประเทศญี่ปุ่นยกฐานะเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมได้อย่างรวดเร็ว

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ (2523) ได้แบ่งความสำคัญของคุณภาพชีวิตออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านประชากร เป็นปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ภาวะประชากรที่เปลี่ยนแปลงในลักษณะที่เพิ่มขึ้น ทำให้เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในทุกด้าน เพราะการเปลี่ยนแปลงภาวะประชากร ได้แก่ การเกิด การตาย การย้ายถิ่น จำนวนหรือขนาด ความหนาแน่น การกระจายตัว โครงสร้าง และองค์ประกอบของประชากร ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อการตอบสนองปัจจัยยังชีพพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของบุคคล ถ้านาคนประชากรเพิ่มขึ้น หรือความหนาแน่นที่เพิ่มขึ้นต่อปียอมทำให้รัฐบาลต้องกระจายงบประมาณ เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าปีต่อปีมากกว่ามุ่งพัฒนาคุณภาพประชากร การเปลี่ยนแปลงภาวะประชากรย่อมก่อให้เกิดผลต่อคุณภาพชีวิตของประชากร การพัฒนาประเทศตามเป้าหมาย การพัฒนาคุณภาพประชากรในแง่คุณภาพชีวิตประชากร หมายถึง ทำให้ประชากรมีชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีการรับประทานอาหารถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับความต้องการ ที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีเครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค มีโอกาสเข้าถึง การบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต มีความปลอดภัย มีงานทำและมีรายได้ เพื่อใช้จ่ายใน

การดำรงชีวิตตามสมควรแก่อัตภาพ ได้รับการศึกษา เป็นพลเมืองดีของชาติและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีความสุข 2) ปัจจัยการศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรเนื่องจากการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสติปัญญา และสุขภาพของบุคคลที่ดีอยู่แล้วให้เจริญยิ่งขึ้น นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ การสั่งสอน การฝึกอบรมความรู้ ความชำนาญ เจตคติ ซึ่งรวมเรียกว่า การจัดประสบการณ์ให้แก่ประชาชน และรวมถึงความหมายของกระบวนการต่าง ๆ ของสังคมที่จะถ่ายทอดแนวคิด ความเชื่อระบบพฤติกรรมตลอดจนศิลปกรรมต่าง ๆ ซึ่งรวมเรียกว่า วัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง การศึกษาช่วยให้บุคคลสามารถใช้ความรู้ความคิด และสติปัญญา นำมาแก้ไขปัญหาการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาต่อ การเตรียมประกอบอาชีพ มีความเพียร ขยัน อดทน รู้จักออมทรัพย์ การรักษาสุขภาพอนามัย การวางแผนเตรียมการด้านการมีชีวิตครอบครัว โดยการกำหนดแผนการแต่งงาน การมีบุตร การอบรมเลี้ยงดูบุตร การศึกษาของบุตรที่จะเป็นเครื่องมือประกอบอาชีพต่อไปในภายหน้าได้ การศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างคุณภาพชีวิตในส่วนที่เป็นการใช้ความคิด สติปัญญา และเหตุผลในการดำรงชีวิตของประชาชนประเทศใดหรือสังคมใดที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่ประชากร มีการกระจายบริการทางการศึกษา ที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง จะทำให้ประชากรในสังคมหรือประเทศนั้น มีประชากรที่รู้หนังสืออ่านออก เขียนได้ มีระดับการศึกษาสูง มีการรับรู้และสื่อความหมายได้ดี มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งทางด้านกายภาพและมีคุณภาพในจิตใจ ประเทศนั้นย่อมเป็นประเทศที่มีประชากรที่มีคุณภาพอันนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สรุปความสำคัญของคุณภาพชีวิต

ความสำคัญของคุณภาพชีวิต หมายถึง สิ่งที่เป็นปัจจัยทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านมนุษยสัมพันธ์ ความต้องการพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งเมื่อมีปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้แล้วจะเป็นการนำไปสู่การพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น มีการวางแผนการดำเนินชีวิต วางแผนครอบครัว วางแผนการศึกษา ซึ่งจะเป็นการทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีคุณภาพได้

องค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณภาพชีวิต

Flanagan (1978) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนอเมริกัน กล่าวว่า มิติหนึ่งของคุณภาพชีวิต ก็คือ ความพึงพอใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นความต้องการความพึงพอใจในชีวิต แนวคิดการศึกษาคุณภาพชีวิตของ Flanagan ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความปกติสุขด้านร่างกาย และองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต

1.1 องค์ประกอบในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย การมีอาหารที่ดี มีที่อยู่อาศัย สะดวกสบาย มีการคาดหวังสิ่งเหล่านี้ในอนาคต มีทรัพย์สินเงินทอง และการประกันความปลอดภัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

1.2 สุขภาพและความปลอดภัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย การมีความสุข ความปลอดภัยจากความเจ็บปวดด้านร่างกายและจิตใจ หลีกเลี่ยงจากการประสบอุบัติเหตุรวมทั้งอันตรายอื่น ๆ หลีกเลี่ยงจากปัญหาเกี่ยวกับการติดสุรา ยาเสพติด หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความตาย และผู้ป่วยสูงอายุ การรักษาและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพจัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ

2. สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

2.1 สัมพันธภาพกับคู่สมรสหรือคู่รัก ได้แก่ การแต่งงานหรือการมีคู่รัก สัมพันธภาพนี้รวมถึงการมีความรัก มิตรภาพ และความเป็นเพื่อนให้แก่กันและกัน มีความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารที่ดี รู้คุณค่าของฝ่ายตรงข้าม ขอมสละหรืออุทิศเพื่อคนที่ตนรัก

2.2 การมีและได้เลี้ยงดูบุตรหลาน ได้แก่ การที่ตนได้กลายเป็นบิดามารดา มีบุตรหลานความสัมพันธนี้รวมไปถึงการได้เฝ้าดูการเจริญเติบโตของลูกหลาน การใช้เวลาในการอยู่และมีความสุขกับบุตรหลาน และการเป็นแบบอย่างการแนะนำช่วยเหลือและเรียนรู้จากบุตรหลานไปพร้อมกันด้วย

2.3 สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว ได้แก่ การมีบิดามารดา รวมทั้งเป็นสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว มีการติดต่อสื่อสาร การได้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกัน มีการเยี่ยมเยือน สนุกสนานร่วมกัน มีความเข้าใจและให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.4 สัมพันธภาพกับเพื่อน ได้แก่ การมีเพื่อนสนิท มีการทำกิจกรรมร่วมกันสนใจในสิ่งเดียวกัน ให้การยอมรับ ไว้วางใจ สนับสนุน แนะนำ มีการให้และรับความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการเยี่ยมเยือนซึ่งกันและกัน

3. กิจกรรมทางสังคม

3.1 กิจกรรมในการให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ในสังคมทั้งเด็กและผู้ใหญ่ในรูปแบบที่กระทำเป็นการส่วนตัวหรือเป็นสมาชิกขององค์กร กลุ่มอาสาสมัคร และการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

3.2 กิจกรรมในท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีอิสระทางการเมือง สังคม และการนับถือศาสนา

4. การพัฒนาตนเองและมีความสมหวังในการทำงาน

4.1 การพัฒนาด้านสติปัญญา ได้แก่ การเรียนรู้ การเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษา การได้รับความรู้ มีความสามารถทางสมอง สามารถแก้ไขปัญหา และมีความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ของชีวิตมากขึ้น

4.2 ความเข้าใจส่วนบุคคลและการวางแผนของตนเอง ได้แก่ การพัฒนาและการสร้างหลักการเบื้องต้นของชีวิต รวมถึงการมีวุฒิภาวะสูงขึ้น การยอมรับในทรัพย์สินและข้อจำกัดของตนเอง การเจริญเติบโตและการพัฒนาตนเอง มีความสามารถในการตัดสินใจและวางแผนกิจกรรม ในชีวิตและบทบาทของตนเอง

4.3 การประกอบอาชีพการทำงาน ได้แก่ มีความสนใจ ทำทหาย และรู้สึกมีคุณค่าในการทำงาน มีความพึงพอใจในการทำงานได้ดี สามารถใช้ความสามารถที่มีอยู่ เรียนรู้ จดจำ และปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้

4.4 การแสดงความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การกล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ มีพรสวรรค์ในเรื่องดนตรี ศิลปะ การเขียน งานฝีมือ การละคร การถ่ายภาพการเป็นนักปฏิบัติการหรือนักวิทยาศาสตร์ หรือการทำกิจกรรมประจำวัน

5. การมีนันทนาการ

5.1 การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม ได้แก่ การมีความสุขสนุกสนานทั้งที่บ้านหรือที่อื่น ๆ ที่ตาม ได้ร่วมงานปาร์ตี้หรืองานสังคมนอื่น ๆ ได้พบปะกับบุคคลใหม่ ๆ ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมในองค์กรของสังคม

5.2 การได้รับสิ่งบันเทิง ได้แก่ การดูโทรทัศน์ ฟังเพลง อ่านหนังสือ ดูภาพยนตร์หรือดูกีฬา การหาสิ่งพักผ่อนหย่อนใจโดยตนเองเป็นผู้ปฏิบัติ ได้แก่ การเล่นเกม การล่าสัตว์ การเล่นเรือ การเดินป่า และการท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น

Zhan (1992) ได้กล่าวว่าคุณภาพชีวิตนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยสามารถรับรู้และประเมินได้ด้วยตนเอง ซึ่งแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านความพึงพอใจในชีวิต เป็นการรับรู้ในสิ่งที่ตนเป็นอยู่ ได้แก่ ความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิต

2. ด้านอัตมโนทัศน์ (Self concept) เป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อตนเอง การยอมรับและการรับรู้ถึงคุณค่าของตนเอง รวมถึงภาพลักษณ์ของตนเอง

3. ด้านสุขภาพและการทำงานของร่างกาย เป็นการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถด้านร่างกายสุขภาพ และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

4. ด้านสังคมเศรษฐกิจ เป็นการรับรู้ถึงความพึงพอใจในด้านสังคมทั่วไป รวมถึงรายได้ อาชีพ และการศึกษา สรุปได้ว่าตามแนวคิดของ Zhan (1992) คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกมีความสุข ในการดำเนินชีวิตที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจกับชีวิตที่มีความสำคัญกับบุคคลนั้นมีปัจจัย มาประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจในชีวิต ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านสุขภาพและการ ทำงาน ของร่างกาย และด้านสังคมเศรษฐกิจ

Ferrans and Power (1992) พิจารณาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต จากความพึงพอใจ ในชีวิต แบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1. สุขภาพและหน้าที่ หมายถึง สถานภาพของร่างกาย และความสามารถในหน้าที่ ที่จะ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมประจำวัน การแสดงออกทางบทบาททางสังคม ได้แก่ การดูแลสุขภาพ ตนเอง การพักผ่อน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเวลาว่าง การมีกิจกรรมในครอบครัว และการเดินทาง

2. สังคมเศรษฐกิจ หมายถึง สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของบุคคลเพราะบุคคล ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องการบ้านอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง มีงานทำ และมีเงินใช้ในการดำรงชีวิต ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ รายได้ การทำงาน เพื่อนร่วมงาน และที่อยู่อาศัย

3. จิตวิญญาณ หมายถึง สถานภาพของการรับรู้ การตอบสนองทางอารมณ์หรือทาง วิญญาณต่อสิ่งเร้าที่มากระทบในชีวิต ได้แก่ ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตความสงบทางจิตใจ การบรรลุเป้าหมายชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่

4. ครอบครัว หมายถึง สภาพของสัมพันธภาพในครอบครัวของบุคคล ประกอบด้วย ความสุขในครอบครัว ภาวะสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว บุตร และความสัมพันธ์กับคู่สมรส ได้แก่ ความสุขในครอบครัว ความสัมพันธ์กับคู่สมรส บุตร และภาวะสุขภาพของครอบครัว

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การมี ปฏิสัมพันธ์ในสังคม สุขภาพกาย สุขภาพจิต บุคลิกภาพ และประวัติในอดีตโดยสรุป คุณภาพชีวิต ประกอบไปด้วย ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ บุคลิกภาพ สิ่งแวดล้อม

ชีวิตที่มีคุณภาพย่อมเป็นชีวิตที่ประสบความสำเร็จ รู้จักยับยั้งความต้องการทางร่างกาย และความต้องการทางอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในขอบเขตที่พอดี สามารถใช้ความรู้สติปัญญา ความรู้สึกนึกคิดของตนไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเบียดเบียนหรือให้โทษแก่บุคคลอื่น ในขณะที่เดียวกันบุคคลจะต้องมีการศึกษาสูงมีความขยัน อดทนประกอบอาชีพที่สุจริต เป็นพลเมือง ดีมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจมีระเบียบวินัยมีกฎเกณฑ์ทางสังคมแสวงหาความรู้เพิ่มเติมรู้จักใช้ ความคิดและสติปัญญาแก้ปัญหาสุขภาพและการดำรงชีวิตของตนเองซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะ ของการมีคุณภาพชีวิตที่ควรบุคคลในอีกระดับหนึ่ง ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. พัฒนากาย เพื่อมุ่งให้ร่างกายมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และความพิการใด ๆ

2. พัฒนาทางอารมณ์ เพื่อมุ่งให้อารมณ์มีความสุขสนุกสนานร่าเริง ไม่มีความเครียดหรือวิตกกังวลต่อการเรียน หรือต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบ มีความเจริญหู เจริญตา เจริญใจ มองโลกในแง่ดีตลอดไป

3. พัฒนาทางสังคม เพื่อมุ่งให้เป็นคนที่มีเกียรติ ได้รับการยกย่อง เคารพนับถือการยอมรับความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4. พัฒนาทางความคิด เพื่อมุ่งให้เป็นคนที่มีความต้องการที่จะรู้และเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการคิดค้นหาวิธีการป้องกันแก้ปัญหาทั้งหลาย ให้ตัวเองได้ดำรงชีพอยู่อย่างสุขสบาย

5. พัฒนาทางจิตใจ เพื่อมุ่งให้เป็นคนที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อชุมชน เป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวใจทางใจ มีความมั่นใจว่าชีวิตนี้มีคุณค่า มีความสุขหรือมีชีวิตที่ดีกว่าในอนาคต ได้รับความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งหลาย

6. พัฒนาทางปัญญา เพื่อมุ่งให้เป็นคนมีความเฉลียวฉลาด สามารถคิดพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหตุผล ซึ่งปัญญาจะแตกฉานในบุคคล ใดนั้น จำเป็นจะต้องมีการศึกษาเล่าเรียนมีความสนใจ เอาใจใส่ต่อวิชาความรู้ที่ครูอาจารย์อบรมสั่งสอนเพื่อเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และพัฒนาชีวิตที่มีคุณค่าต่อไปภายภาคหน้า

7. พัฒนาทางวินัย เพื่อมุ่งให้เป็นคนมีระเบียบวินัยในตนเอง สามารถเคารพและปฏิบัติต่อภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในกรอบของข้อบังคับของกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น ไม่ประพฤติดนออกนอกกรอบนอกทางการมีวินัยที่ค้ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้ทรงมีพระชนนะว่า คนที่มีระเบียบวินัยนั้นเป็นผู้ที่เข้มแข็ง เป็นผู้ที่มีหวังดีต่อตัวเอง เป็นผู้ที่มีความสำเร็จในอนาคต

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ (2523) ได้สรุปบทบาทของเครื่องชี้ภาวะสังคมเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาประเทศไทย และเป็นแนวทางในการศึกษาเครื่องชี้คุณภาพชีวิตไว้ดังนี้

1. ด้านการศึกษา ได้แก่ การอ่านออกเขียนได้ของบุคคล การเรียนต่อของบุคคล การออกจากโรงเรียนกลางคัน และการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษา

2. ด้านสาธารณสุข ได้แก่ การตายของทารกอายุต่ำกว่า 1 ปี การตายของเด็กอายุ 4 ปี การตายด้วยสาเหตุสำคัญ การมีและใช้น้ำสะอาด การตายด้วยโรคติดต่อที่ป้องกันได้ การป่วยด้วยโรคทุพโภชนาการ การป่วยเป็นโรคจิตประสาท การฆ่าตัวตาย และอายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด

3. ด้านประชากร ได้แก่ การเกิดและการตาย การเป็นภาระเลี้ยงดู การย้ายถิ่น โครงสร้างประชากร และจำนวนคนต่อในครอบครัวต่อพื้นที่ทำกิน

4. ระดับความยากจน ได้แก่ การขาดแคลนสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า

5. ภาวะทุพโภชนาการ ได้แก่ น้ำหนักของเด็กแรกคลอดเมื่อครบกำหนด น้ำหนัก และส่วนสูงที่ต่ำกว่ามาตรฐานของเด็กอายุต่ำกว่า 0-1 ปี การป่วยด้วยโรคขาดสารอาหาร โดยเฉพาะ ในเด็กวัยก่อนเรียน การบริโภคอาหาร โปรตีนและไขมันของคนในครอบครัว

6. ภาวะเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การกระจายรายได้ในครอบครัว ปริมาณการบริโภค ข้าวของทุกคนในครัวเรือน รายได้และรายจ่ายต่อบุคคลในครัวเรือน และการเก็บออมของคนใน ครัวเรือน

7. สภาพที่อยู่อาศัย ได้แก่ จำนวนคนต่อเนื้อที่ในครัวเรือน และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงานและการบันเทิงภายในบ้าน

8. การใช้เวลาว่าง ได้แก่ เวลาที่ใช้เพื่อความบันเทิง และพักผ่อนหย่อนใจ

9. คุณภาพชีวิต ได้แก่ สภาพจิตใจ ความอบอุ่นในครอบครัว สิ่งแวดล้อมในบ้าน ความสำนึกเรื่องความปลอดภัยมั่นคง และความก้าวหน้าในชีวิต

ในสังคมปัจจุบัน การที่บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากจะต้องประกอบด้วย ปัจจัย 4 ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตโดยทั่วไป ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคแล้ว สาธิตแห่งกระทรวงได้กล่าวไว้ว่า ยังต้องประกอบด้วยปัจจัย 7 ประการ คือ (สุทิน สายสงวน, 2533, หน้า 22)

1. ประชาชนในครอบครัวได้กินอาหารถูกสุขลักษณะและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย
2. ประชาชนในครอบครัวมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
3. ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
4. ประชาชนมีการผลิตหรือจัดหาอาหารอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลาและจำนวนการมีบุตรได้ตามต้องการ
6. ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น

นอกจากนี้ ทวีร์สมิ์ ธนาคม (อ้างถึงใน วิฑูรย์ เดโช, 2541, หน้า 14) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบ หรือลักษณะของการมีคุณภาพชีวิต ตลอดจนลักษณะสังคมที่ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตได้ ดังนี้

1. มีอาหารที่มีคุณค่า มีกินและกินเป็น
2. มีที่อยู่อาศัยและที่ทำงานที่สะอาด สะดวก สบาย

3. มีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว
 4. มีสุขภาพดี มีพละนาามัย
 5. มีการศึกษา และมีโอกาสที่จะเรียนรู้
 6. เป็นผู้ผลิตและบริโภคเป็น
 7. มีอาชีพสุจริต
 8. มีคุณธรรม และจริยธรรม
 9. รู้จักหาความรู้ แก้ปัญหาและคลายทุกข์ด้วยกุศโลบาย
 10. รู้จักตัดสินใจ
 11. ผูกมิตรและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
 12. ขวนขวายทางใจที่มีประโยชน์
 13. มีเวลาว่าง และใช้เวลาว่างพัฒนาตนเอง
- เมื่อพิจารณาปัจจัยทางด้านสังคมคุณภาพชีวิตจะเกิดขึ้นได้สังคมต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สังคมมีระเบียบวินัย มีกฎหมายที่เป็นธรรม
2. สังคมมีบริการดี ให้สวัสดิการ
3. ปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย อบายมุข
4. ธรรมชาติแวดล้อมเกื้อกูล

แคปเบล (1972, p. 51 อ้างถึงใน ผจย. เฉลิมสาร, 2546) ได้เสนอว่า องค์ประกอบ

ของคุณภาพชีวิต ต้องมี 3 ด้านคือ

1. ด้านกายภาพ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านมลภาวะ ความหนาแน่นของประชากร และสภาพที่อยู่อาศัย
2. ด้านสังคม ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย และความมั่นคงของครอบครัว
3. ด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความพึงพอใจ ความสำเร็จ ความผิดหวัง และความคับข้องในชีวิต

ออเรน เค คอนคู (1985, p. 66 อ้างถึงใน ผจย. เฉลิมสาร, 2546) ได้เสนอองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานความเป็นอยู่ทางด้านร่างกาย ประกอบด้วย อาหารหรือโภชนาการ สุขภาพที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก โรงเรียน โรงพยาบาล การสุขภาพเป็นต้น

2. จิตใจหรืออารมณ์ ประกอบด้วย ความรักหรือความเป็นเพื่อน การแต่งงานหรือการมีบุตร ครอบครัว นันทนาการหรือการใช้เวลาว่าง การศึกษา ความพึงพอใจในงานและความมั่นคง สถานภาพ ความมั่นคงในวัยชรา เป็นต้น

3. ความรู้สึกนึกคิด ประกอบด้วย การมีอิสระต่อความเชื่อและการปฏิบัติตามความเชื่อของตน

ชามา (1988, p. 24 อ้างถึงใน ผจญ เฉลิมสาร, 2546) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ทั้งในระดับมหภาค และจุลภาค ดังนี้

1. มาตรฐานการครองชีพ ประกอบด้วย ที่อยู่อาศัย อาหารหรือโภชนาการ สุขภาพ การศึกษา การมีงานทำ รายได้ประชาชาติ และการบริการทางสังคม

2. ภาวะประชากร ประกอบด้วย ขนาดประชากร อัตราเกิด อัตราตาย การย้ายถิ่น และความหนาแน่นของประชากร

3. สังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ระบบการเมืองการปกครอง ระบบสังคม และค่านิยมทางวัฒนธรรม

4. กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย ลำดับความสำคัญของการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการค้า

5. ทรัพยากร มนุษย์ ธรรมชาติ เทคโนโลยี

เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ (มปป., หน้า 137 อ้างถึงใน ผจญ เฉลิมสาร, 2546)

ได้เสนอว่าคุณภาพชีวิตควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ด้านประชากร (ขนาด ความหนาแน่น)

2. ด้านสังคม (สภาพสังคม การปกครอง วัฒนธรรมประเพณี)

3. ด้านเศรษฐกิจ (ปริมาณทรัพยากร อาชีพ รายได้)

4. ด้านบุคคล (สุขภาพอนามัย สุขภาพจิต)

5. ด้านสภาพแวดล้อม (ปราศจากมลภาวะต่าง ๆ)

6. ด้านเทคโนโลยีและการศึกษา (เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ)

องค์การอนามัยโลก (WHOQOL-BREF-THAI) ได้แบ่งองค์ประกอบคุณภาพชีวิตออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Physical domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึก สุขสบาย ไม่มีอาการเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น

การ รับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตร ประจำ วันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณไม่ต้องพึ่งพายาต่าง ๆ หรือ การรักษา ทางการแพทย์ อื่น ๆ เป็นต้น

2. ด้านจิตใจ (psychological domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึก ภาควิชาใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการ จัดการกับความ เคร้า หรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ของตน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึง ความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่น ๆ ที่มี ผลในทางที่ดีต่อ การดำเนินชีวิต มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าคุณ ได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศ หรือการมี เพศสัมพันธ์

4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำเนิน ชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าคุณได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมี โอกาสที่จะได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง

ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต

ทิพย์วัลย์ เรืองขจร (2554) ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต หมายถึง สิ่งบ่งชี้ระดับคุณภาพชีวิต แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตระดับปัจเจกบุคคล และตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต ระดับสังคม

ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตระดับปัจเจกบุคคล จากการนิยามความหมายของคุณภาพชีวิต ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละสังคม ซึ่งเป็นไปตามความแตกต่างของบุคคล สังคม วัฒนธรรม และค่านิยม ดังได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ดังนั้นมักใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาตัวชี้วัด และเครื่องมือ ที่จะใช้วัดคุณภาพชีวิตระดับบุคคลกับกลุ่มเฉพาะ เพื่อนำผลที่ได้จากการวัดระดับคุณภาพชีวิตมาใช้ ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และจาก การศึกษารายงานการวิจัย รวมทั้งแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ พอจะสรุปตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตระดับ

ปัจเจกบุคคลได้ ดังนี้ สิทธิเดช นิลสัมฤทธิ์, บุญสม ธรรมาศิริพจน์, พลาพรรณ คภาพรณ์ และมนตรี เกิดมีมูล (2548) วิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของคนไทย: ผลจากการดำเนินงานของรัฐภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน ได้แก่ ความพอใจในงานและโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความพึงพอใจในความมั่นคง และรายได้ของงานหรืออาชีพ สภาพแวดล้อมในการทำงานหรืออาชีพ

2. ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว ได้แก่ ความคิดเห็นและความพึงพอใจกับชีวิตครอบครัว และบุคคลที่พึงได้ และภาวะการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว

3. ตัวชี้วัดด้านสุขภาพ ได้แก่ สุขภาพทางกาย และสุขภาพจิต (ความเครียด)

4. ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกในชีวิตประจำวัน ความพึงพอใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในจังหวัดที่ตนอาศัยอยู่ และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กระทบต่อความรู้สึกมากที่สุด

5. ตัวชี้วัดด้านคุณภาพชีวิตด้านความเป็นอยู่ประจำวัน ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับราคาสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความยุติธรรมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพอใจในสาธารณูปโภคและสภาพสังคมโดยรวม และความคิดเห็นเกี่ยวกับความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

สมศรี ศิริขวัญชัย (2548, หน้า 61-79) ได้วิจัยสร้างตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตจากมุมมองของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรร โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต ได้ข้อสรุปตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตระดับปัจเจกบุคคลประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ จำนวน 16 ตัวชี้วัด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักประกันชีวิต ได้แก่ จำนวนหนี้สิน ความเพียงพอด้านปัจจัยสี่ ระดับการศึกษา คดีลักขโมยและทำร้ายร่างกาย

องค์ประกอบที่ 2 ร่างกายและจิตใจ ได้แก่ การตรวจสุขภาพประจำปี และจำนวนผู้ป่วยทางจิต

องค์ประกอบที่ 3 ครอบครัว ได้แก่ ความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว และการมีครอบครัวอบอุ่น พ่อแม่ลูกอยู่กันพร้อมหน้า

องค์ประกอบที่ 4 สิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีสาธารณูปโภค (ถนน ประปา ไฟฟ้า) และการบริการจัดเก็บมูลฝอยถูกสุขลักษณะและรวดเร็ว

องค์ประกอบที่ 5 สังคม ได้แก่ จำนวนกิจกรรมร่วมกันของสมาชิก/ ชุมชน และจำนวน ผู้ติดตามเสพติด/ การพนัน

องค์ประกอบที่ 6 ความสุขทางใจ ได้แก่ สมาชิกครัวเรือนช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ ครัวเรือนในชุมชนที่มีความขัดแย้งกัน กลุ่ม/ องค์กร ในชุมชนที่ช่วยเหลือสมาชิกที่เดือดร้อน และสมาชิกครัวเรือนที่ได้รับการยอมรับ/ นับถือจากสมาชิกชุมชน

เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHOQOL) ในปี ค.ศ. 1995 (The WHOQOL GROUP, 1995) องค์การอนามัยโลกได้พัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้เป็นเครื่องมือประเมินคุณภาพชีวิตของปัจเจกบุคคลในประเทศสมาชิกที่มีบริบทแตกต่างกัน เครื่องชี้วัดที่องค์การอนามัยโลกพัฒนาขึ้น เป็นเครื่องชี้วัดที่ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งแบบทวิขั้ว และอติขั้ว ที่เป็นข้อคำถามคุณภาพชีวิต 4 มิติ ได้แก่ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย (Physical domain) ด้านจิตใจ (Psychological domain) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationship domain) และด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental domain) รวมตัวชี้วัด 100 ข้อ ซึ่งประเทศไทยโดยนายแพทย์ สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ และคณะ ได้นำมาวิจัย พัฒนาเพื่อใช้สำหรับประเทศไทย มี 2 ชุด คือ ชุดเต็ม 100 ข้อ และชุดย่อ 26 ข้อ

ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตระดับสังคม จากแนวคิดการพัฒนาสังคมที่หันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้มีการพัฒนาเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตของคนในสังคม เพื่อนามาเป็นสารสนเทศประกอบการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาของหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ซึ่งก็มีความแตกต่างกันตามบริบทของสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ และพันธกิจของหน่วยงานและองค์กร ดังนี้

1. รัฐบาลเยอรมันโดยสมาคมวิจัยเยอรมัน (German research society) ได้สำรวจคุณภาพชีวิตชาวเยอรมันในปี ค.ศ. 1978, 1980 และ 1984 โดยใช้ตัวชี้วัด 4 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1.1 ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ (อติขั้ว)
- 1.2 สภาพความเป็นอยู่ (วัดขั้ว)
- 1.3 โครงสร้างสังคม
- 1.4 สังคมการเมือง

องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ ประกอบด้วยความพึงพอใจเกี่ยวกับ คู่สมรส ชีวิตครอบครัว การจัดการในครัวเรือน รายได้ ฯลฯ องค์ประกอบด้านสภาพความเป็นอยู่ ประกอบด้วย สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย ฯลฯ องค์ประกอบด้านโครงสร้างสังคม ประกอบด้วย การจัดช่วงชั้นทางสังคมและการเลื่อนชั้น แรงงานต่างชาติ ฯลฯ องค์ประกอบด้านสังคมการเมือง ประกอบด้วย ทิศนะทางการเมือง ความสนใจทางการเมืองและสังคม การปฏิบัติตามหน้าที่ ฯลฯ

และผลการสำรวจพบว่า ประชาชนถือว่าเรื่องสุขภาพเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับคุณภาพชีวิต และพบว่าความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจขึ้นอยู่กับ เพศ วัย ระดับการศึกษา ประเภทของครัวเรือน และช่วงชั้นทางสังคมของผู้ตอบ

2. The Economist Intelligence Units (EIU) บริษัทที่ปรึกษาใน The Economist Group เป็นบริษัทที่วิจัยและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับธุรกิจทั่วโลก ตั้งอยู่ในประเทศอังกฤษ ได้สำรวจคุณภาพชีวิตของประชาชนประเทศต่าง ๆ ในโลกจำนวน 14 ประเทศ โดยแบบสำรวจที่ใช้ในปี ค.ศ. 2005 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ดังนี้

2.1 สภาพความเป็นอยู่ (Material well-being) ได้แก่ อัตราผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

2.2 สุขภาพ ได้แก่ อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด

2.3 ความมั่นคงทางการเมือง และอัตราเสี่ยงการลงทุน

2.4 ชีวิตครอบครัว ได้แก่ อัตราการหย่าร้าง

2.5 ชีวิตชุมชน ได้แก่ อัตราการเข้าโบสถ์ หรือการเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ

2.6 สภาพอากาศและภูมิศาสตร์ ได้แก่ ละติจูดเพื่อแบ่งเขตภูมิศาสตร์ออกเป็นเขตอบอุ่นและเขตหนาว

2.7 ความมั่นคงในอาชีพ ได้แก่ อัตราการว่างงาน

2.8 เสรีภาพทางการเมือง ได้แก่ ความเป็นประชาธิปไตย

2.9 ความเสมอภาคทางเพศ ได้แก่ สัดส่วนการทำงานระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง

3. รัฐบาลประเทศแคนาดาสำรวจคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้วยแบบสำรวจที่ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (Quality of life: Economic environment index) ได้แก่ เศรษฐกิจครัวเรือน ภาวะการมีงานทำและรายได้

หมวดที่ 2 คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Quality of life: Social environment index) ได้แก่ การใช้เวลาว่างและนันทนาการ โอกาสทางสังคมของหญิงและชาย การมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย ความมั่นคงทางสังคม (เช่น การมีบ้านเป็นของตนเอง เป็นต้น) ระดับการศึกษา การเข้าถึงบริการสุขภาพ และสถานะสุขภาพ

หมวดที่ 3 คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Quality of life: Physical environment index) ได้แก่ ที่อยู่อาศัย การเข้าถึงบริการของรัฐ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินส่วนบุคคล

4. ในปี พ.ศ. 2525 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทย ได้กำหนดรูปแบบลักษณะของสังคมไทยและคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต และมีแนวคิดที่จะใช้เป็นเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานของประชาชน จึงร่วมกับนักวิชาการจาก 6 กระทรวงหลัก ได้แก่ มหาดไทย สาธารณสุข ศึกษาธิการ เกษตรและสหกรณ์ อุตสาหกรรม และพาณิชย์ ได้ร่วมกันกำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนไทย เพื่อใช้เป็นเครื่องชี้วัดกลางที่ใช้ได้กับทุกพื้นที่ของประเทศ เพื่อเป็นเป้าหมายของการพัฒนา เป็นเครื่องชี้วัดที่วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งหมายถึง สิ่งจำเป็นแก่การครองชีพพื้นฐานของบุคคล หรือเป็นความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำของชุมชน เพื่อที่จะให้เป็นเกณฑ์ตรวจสอบได้ว่า ในชุมชนหนึ่ง ๆ นั้น ยังขาดแคลนในเรื่องใดบ้าง และขาดแคลนแค่ไหน ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบและอนุมัติให้มีการดำเนินการ โครงการปีรณรังค์คุณภาพชีวิต และประกาศให้เป็นปีรณรังค์คุณภาพชีวิตประชาชนในชาติ (ปราช.) เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2529 โดยใช้เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน 8 หมวด 32 ตัวชี้วัด ในปี พ.ศ. 2532 คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) มีมติให้กรมการพัฒนาชุมชนจัดเก็บข้อมูลเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา ซึ่งต่อมาก็มีการปรับปรุงตัวชี้วัดให้เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลง เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานฉบับปัจจุบันเป็นเครื่องชี้วัดที่ปรับปรุงในปี พ.ศ. 2549 เพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มี 6 หมวด 42 ตัวชี้วัด ดังนี้

หมวดที่ 1 สุขภาพดี (ประชาชนมีสุขภาพดี) มี 13 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย (ประชาชนมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม) มี 8 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 3 ฝึกฝนการศึกษา (ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษา) มี 7 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 4 รายได้ก้าวหน้า (ประชาชนมีการประกอบอาชีพและมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต) มี 3 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 5 ปลูกฝังค่านิยมไทย (ประชาชนมีการปลูกฝังค่านิยมให้กับตนเองเพื่อให้อุณหภูมิชีวิตดีขึ้น) มี 6 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 6 ร่วมใจพัฒนา (มีจิตสำนึกและร่วมกันรักษาสีทึ่ของตนเอง เพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น) มี 5 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 1 สุขภาพดี

1. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด และฉีดวัคซีนครบ (คน)
2. แม่ที่คลอดลูกได้รับการทำคลอด และดูแลหลังคลอด (คน)
3. เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม (คน)

4. เด็กแรกเกิดถึง 1 ปีเต็ม ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ (คน)
5. เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียวนานอย่างน้อย 4 เดือนแรกติดต่อกัน (คน)
6. เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ (คน)
7. เด็กอายุ 6-15 ปี ได้กินอาหารอย่างถูกต้องครบถ้วน (คน)
8. เด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ (คน)
9. ทุกคนในครัวเรือนได้กินอาหารที่มีคุณภาพถูกสุขลักษณะปลอดภัย และได้มาตรฐาน (ครัวเรือน)

10. คนในครัวเรือนมีความรู้ในการใช้ยาที่ถูกต้องเหมาะสม (ครัวเรือน)
 11. คนอายุ 35 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี (คน)
- หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย
12. ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร (ครัวเรือน)
 13. ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี (ครัวเรือน)
 14. ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี (ครัวเรือน)
 15. ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ (ครัวเรือน)
 16. ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ (ครัวเรือน)
 17. ครัวเรือนมีการป้องกันอุบัติเหตุอย่างถูกวิธี (ครัวเรือน)
 18. ครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ครัวเรือน)
 19. ครอบครัวมีความอบอุ่น (ครัวเรือน)

หมวดที่ 3 ฝักใฝ่การศึกษา

20. เด็กอายุ 3-5 ปีเต็ม ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน (คน)
21. เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี (คน)
22. เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ได้เรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย (คน)
23. เด็กที่ไม่ได้เรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ (คน)
24. คนอายุ 15-60 ปีเต็ม อ่านออกและเขียนภาษาไทยได้ (คน)
25. คนในครัวเรือนได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 ครั้ง (ครัวเรือน)

หมวดที่ 4 รายได้ก้าวหน้า

26. คนอายุ 18-60 ปีเต็ม มีการประกอบอาชีพและมีรายได้ (คน)
27. คนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาทต่อปี (ครัวเรือน)
28. ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน (ครัวเรือน)

หมวดที่ 5 ปลุกฝังค่านิยมไทย

29. คนในครัวเรือนไม่ติดสุรา (คน)

30. คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่ (คน)

31. คนอายุ 6 ปีขึ้นไปทุกคนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

(ครัวเรือน)

32. คนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน (คน)

33. คนพิการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน (คน)

หมวดที่ 6 ร่วมใจพัฒนา

34. ครัวเรือนมีคนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล (ครัวเรือน)

35. ครัวเรือนมีคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น

(ครัวเรือน)

36. ครัวเรือนมีคนเข้าร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน (ครัวเรือน)

37. คนที่มีสิทธิ์ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง (คน)

5. สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำโครงการกำหนดดัชนีคุณภาพชีวิต ในปี พ.ศ. 2548 ด้วยการศึกษ ทบทวน และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตที่จัดทำโดยหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และจัดทำใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์แผนงาน โครงการ และการดำเนินการต่าง ๆ ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยดัชนีคุณภาพชีวิตประกอบด้วย 11 มิติ 60 ตัวชี้วัด ดังนี้

5.1 มิติสุขภาพ มี 13 ตัวชี้วัด

5.1.1 อายุขัยเฉลี่ย

5.1.2 ร้อยละของเด็กแรกเกิดที่มีน้ำหนักตัวน้อยกว่า 2,500 กรัม

5.1.3 ร้อยละการขาดสารอาหารในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

5.1.4 อัตราตายทารกต่อการเกิดมีชีพ 1,000 คน

5.1.5 อัตราการมีบุตรของหญิงวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ต่อประชากรหญิง

1,000 คน

5.1.6 อัตราความชุกของผู้ติดเชื้อ HIV ต่อประชากร 100,000 คน

5.1.7 อัตราผู้ป่วยด้านสุขภาพจิตต่อประชากร 100,000 คน

5.1.8 อัตราผู้ป่วยเป็นโรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 คน

- 5.1.9 อัตราการฆ่าตัวตายต่อประชากร 100,000 คน
- 5.1.10 ร้อยละของประชากรที่สูบบุหรี่
- 5.1.11 ร้อยละของประชากรที่ดื่มสุรา
- 5.1.12 ร้อยละของประชากรที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา
- 5.1.13 สัดส่วนประชากรต่อแพทย์ 1 คน
- 5.2 มติการศึกษา มี 5 ตัวชี้วัด
 - 5.2.1 เด็กอายุ 3-5 ปี ที่ได้รับการพัฒนาจากโรงเรียนอนุบาล หรือสถานเลี้ยงเด็ก หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 5.2.2 ผู้มีอายุ 12-17 ปี ที่เรียนระดับมัธยมศึกษา (รวมอาชีวศึกษา)
 - 5.2.3 ผู้มีอายุ 18-23 ปี ที่เรียนระดับอุดมศึกษา
 - 5.2.4 การศึกษาเฉลี่ยในประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป
 - 5.2.5 ประชากรที่รู้หนังสือ
- 5.3 มติที่อยู่อาศัย มี 5 ตัวชี้วัด
 - 5.3.1 ร้อยละของที่พักอาศัยที่สร้างด้วยวัสดุคงทนถาวร
 - 5.3.2 ร้อยละของครัวเรือนที่มีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี
 - 5.3.3 ร้อยละของครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้
 - 5.3.4 ร้อยละของผู้ที่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง
 - 5.3.5 ร้อยละของครัวเรือนที่ถูกรบกวนด้วยมลพิษ
- 5.4 มติสิ่งแวดล้อม มี 4 ตัวชี้วัด
 - 5.4.1 ร้อยละของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำในระดับดี
 - 5.4.2 ร้อยละของพื้นที่ป่า
 - 5.4.3 ค่าเฉลี่ยการผลิตของเสียในสถานประกอบการ (ปริมาณล้านตัน: ปี)
 - 5.4.4 พื้นที่สวนสาธารณะในเขตเมือง (ตารางเมตรต่อคน)
- 5.5 มติรายได้ มี 5 ตัวชี้วัด
 - 5.5.1 รายได้เฉลี่ยครัวเรือน (บาทต่อเดือน)
 - 5.5.2 การกระจายรายได้ (สัมประสิทธิ์ GINI)
 - 5.5.3 สัดส่วนคนจน (ร้อยละของประชากร)
 - 5.5.4 หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)
 - 5.5.5 ร้อยละของครัวเรือนที่มีการเก็บออมเงิน (ครัวเรือน)

5.6 มิตินิการทำงาน มี 5 ตัวชี้วัด

5.6.1 ร้อยละของการว่างงาน

5.6.2 ร้อยละของการทำงานต่ำระดับ

5.6.3 ร้อยละของแรงงานที่มีประกันสังคม

5.6.4 ร้อยละของแรงงานที่มีความมั่นคงในงาน

5.6.5 อัตราผู้ประสบภัยจากการทำงาน (ต่อประชากร 100,000 คน ที่มีอายุช่วง 15-16 ปี)

5.7 มิตินิการชีวิต มี 5 ตัวชี้วัด

5.7.1 อัตราคดีเกี่ยวกับความผิดทางเพศต่อประชากร 100,000 คน

5.7.2 อัตราทารก 0-1 ปี ที่ถูกทอดทิ้งในสถานสงเคราะห์ต่อเด็กเกิดมีชีพ 10,000 คน

5.7.3 อัตราคดีเกี่ยวกับการค้าประเวณีต่อประชากร 100,000 คน

5.7.4 อัตราการมีและเผยแพร่วัตถุลามกต่อประชากร 100,000 คน

5.7.5 อัตราคดีฉ้อโกงและขี้ยกต่อประชากร 100,000 คน

5.8 มิตินิการครอบครัว มี 6 ตัวชี้วัด

5.8.1 อัตราครอบครัวที่ผู้สูงอายุเป็นผู้รับภาระในการเลี้ยงดูครอบครัว

5.8.2 อัตราเด็กอายุต่ำกว่า 19 ปี ที่ทำงานอาชีพ (ต่อเด็กอายุ 15-19 ปี 100,000 คน)

5.8.3 ร้อยละของการหย่าร้าง (อัตราต่อการสมรสในปีนั้น)

5.8.4 ร้อยละของครอบครัวที่มีความอบอุ่น

5.8.5 อัตราครอบครัวที่มีสมาชิกป่วยเป็นโรควิตกกังวลต่อ 1,000 ครอบครัว

5.8.6 อัตราครอบครัวที่มีสมาชิกติดสารเสพติดต่อ 1,000 ครอบครัว

5.9 มิตินิการความปลอดภัย มี 6 ตัวชี้วัด

5.9.1 อัตราการแจ้งความคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญต่อประชากร 100,000 คน

5.9.2 อัตราการแจ้งความคดีลักทรัพย์/ขโมยต่อประชากร 100,000 คน

5.9.3 อัตราของเด็กและเยาวชนที่ก่อคดีอาชญากรรม (ต่อประชากร 100,000 คน ใน ช่วงอายุ 10-24 ปี)

5.9.4 อัตราคดียาเสพติด ต่อประชากร 100,000 คน

5.9.5 อัตราการตายจากอุบัติเหตุบนท้องถนนต่อประชากร 100,000 คน

5.9.6 อัตราการบาดเจ็บสาหัสจากอุบัติเหตุบนท้องถนนต่อประชากร 100,000 คน

5.10 มิติการคมนาคมและการสื่อสาร มี 4 ตัวชี้วัด

5.10.1 อัตราการให้บริการโทรศัพท์พื้นฐานต่อประชากร 100 คน

5.10.2 อัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตต่อประชากร 100 คน

5.10.3 จำนวนประชากรต่อการมียานพาหนะสาธารณะ 1 คัน

5.10.4 จำนวนประชากรต่อการมีที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง

5.11 มิติการมีส่วนร่วม มี 2 ตัวชี้วัด

5.11.1 ร้อยละของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับชาติ

5.11.2 ร้อยละของผู้หญิงที่เป็นตัวแทนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตระดับสังคมที่จัดทำหรือกำหนดโดยหน่วยงานราชการไทยที่มีพันธกิจด้านการพัฒนามนุษย์ จะเป็นตัวชี้วัดประเภทวัตถุวิสัย (Objective indicator) ที่ใช้วัดสภาพความเป็นอยู่ที่เป็นจริง เพื่อนำผลการประเมินคุณภาพชีวิตของประชาชนมากำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาของหน่วยงานเป็นสำคัญ และมักเป็นตัวชี้วัดที่มีกระบวนการพัฒนาที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม

ตัวชี้วัดความสุข จากการที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

(พ.ศ. 2550-2554) (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557) กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย” สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้พัฒนา “ดัชนีชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย” ขึ้น โดยใช้กรอบแนวคิดการพัฒนาคอนดัคที่สมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ การพัฒนาประเทศที่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่นำไปสู่ความยั่งยืน ตัวชี้วัดจะประกอบด้วย ทั้งตัวชี้วัดที่เป็นอัตวิสัย ที่สอบถามความรู้สึกของประชาชนว่าอยู่เย็นเป็นสุขมากน้อยเพียงใด และตัวชี้วัดที่เป็นวัตถุวิสัย ที่วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการอยู่เย็นเป็นสุข และวัดปริมาณจากปัจจัยนั้น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) กำหนดนิยามคำว่า “อยู่เย็นเป็นสุข” ว่า หมายถึง “สถานะที่คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพทั้งจิต กาย ปัญญา ที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นองค์รวม และสัมพันธ์กัน ได้ถูกต้องดีงาม นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ระหว่างคนกับคน และระหว่างคนกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุข มี 6 องค์ประกอบหลัก เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. การมีสุขภาพะ
2. เศรษฐกิจเป็นธรรมและเข้มแข็ง
3. ครอบครัวอบอุ่น
4. ชุมชนเข้มแข็ง

5. สภาพแวดล้อมดี มีระบบนิเวศที่สมดุล

6. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

การมีสุขภาพดี คือ คนที่อยู่เย็นเป็นสุข เป็นคนที่มีร่างกายแข็งแรงไม่เจ็บป่วย มีอายุยืนยาว มีสุขภาพจิตใจที่ดี ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม “คิดเป็นทำเป็น” มีความเป็นเหตุเป็นผล มีทักษะในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สร้างสรรค์ประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมได้อย่างเต็มศักยภาพ แยกเป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

1. สุขภาพกายดี ตัวชีวิต คือ สัดส่วนประชากรที่ไม่เจ็บป่วยต่อประชากรทั้งหมด และอายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด

2. สุขภาพจิตดี ตัวชีวิต คือ สัดส่วนผู้เจ็บป่วยทางสุขภาพจิต และสัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรพันคน

3. คิดเป็นทำเป็น ตัวชีวิต คือ อัตราการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เศรษฐกิจเป็นธรรมและเข้มแข็ง คือ การมีรายได้ที่เพียงพอ เกิดจากการมีสัมมาชีพหรือการมีงานทำที่ดี มีความมั่นคงและปลอดภัยในการทำงาน มีรายได้ที่เป็นธรรม ต่อเนื่อง และต้องอยู่ภายใต้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีคุณภาพ เสถียรภาพ และมีการกระจายรายได้ในกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างเป็นธรรม โดยสามารถแยกได้เป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

1. การมีสัมมาชีพ (มีงานทำรายได้ที่เพียงพอ มีหลักประกันและความปลอดภัยในการทำงาน)

2. การมีความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ (การกระจายรายได้)

3. เศรษฐกิจเข้มแข็ง (เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ)

ครอบครัวอบอุ่น หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกมีความมุ่งมั่นในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีจุดหมาย มีความรักความผูกพันต่อกัน สามารถปฏิบัติบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม มีการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกวัยเยาว์ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพในวิถีชีวิตของความเป็นไทย เลี้ยงดูผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน เพื่อให้สามารถดำรงความเป็นครอบครัวได้อย่างมีคุณภาพที่ยั่งยืน โดยสามารถแยกได้เป็น 2 องค์ประกอบย่อย คือ

1. บทบาทครอบครัวที่เหมาะสม

2. สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่สามารถบริหารจัดการชุมชน พัฒนาชุมชน ตลอดจนแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุมีผลและมีการบริหารจัดการที่ดี ประชาชนและองค์กรในชุมชนสามารถร่วมมือ ช่วยเหลือกัน เกื้อกูลและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รวมทั้งมีภาคีการพัฒนาที่มีบทบาทเกื้อหนุนกันภายในชุมชน มีการสื่อสารและกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

สามารถชี้แจงไว้ซึ่งคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนเอกลักษณ์ความเป็นไทย โดยสามารถแยกได้เป็น 2 องค์ประกอบย่อย คือ

1. ชุมชนพึ่งตนเองได้ ชุมชนเกื้อกูล
2. การมีส่วนร่วมของชุมชน

สภาพแวดล้อมดี ระบบนิเวศที่สมดุล คือ สภาพแวดล้อมมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน และการมีบริการสาธารณสุขปกอที่พอเพียง ตลอดจนมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างสมดุลให้กับระบบนิเวศและยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย โดยสามารถแยกได้เป็น 4 องค์ประกอบย่อย คือ

1. ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค สาธารณูปการ)
2. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (คดีความรุนแรง)
3. คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี (มลภาวะด้านน้ำ อากาศ ดิน และมูลฝอย)
4. ระบบนิเวศสมดุล (ความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ)

สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล คือ คนมีศักดิ์ศรี มีสิทธิเสรีภาพและการยอมรับและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นคนที่เท่าเทียมกันตามระบอบประชาธิปไตย ประพฤติปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนเองและเคารพในสิทธิและหน้าที่ของคนอื่น มีระเบียบวินัย มีระบบการบริหารจัดการที่ยึดหลัก ธรรมาภิบาลที่รัฐกับประชาชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันร่วมกันบริหารจัดการประเทศ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส คุ่มค่า และกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม นำไปสู่สังคมสมานฉันท์ที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืน โดยสามารถแยกได้เป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

1. การมีจิตสำนึกประชาธิปไตย (ระเบียบวินัย มีส่วนร่วมในการพัฒนา)
2. สังคมที่มีธรรมาภิบาล (การบริหารจัดการที่ดี)
3. ความสมานฉันท์ทางสังคม (ปัญหาที่เกิดจากวัฒนธรรมความเชื่อ และความเท่าเทียม)

ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต หรือเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต หรือดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต จึงมีทั้งตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตระดับปัจเจกบุคคลที่เน้นการมีความพึงพอใจในปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต กับตัวชี้วัดที่วัดตามมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ กำหนดขึ้น ซึ่งเป็นตัวชี้วัด บ่งบอกความสำเร็จการดำเนินงานตามพันธกิจของหน่วยงานนั้น ๆ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต

นิสารัตน์ ศิลปเดช (2540, หน้า 65) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น

ส่วนความสุขทางจิตใจที่จะช่วยให้บุคคลพอใจนั้น คือ ลักษณะที่บุคคลมีความรัก ความอบอุ่น และความมั่นคงในจิตใจ ได้รับการยอมรับและยกย่องจากผู้อื่น เกิดความภาคภูมิใจและการนับถือตนเอง คิดและทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เป็นต้น

คำตัน บุญมณี (2545, หน้า 14) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ การที่บุคคลมีสุขภาพกาย และจิตที่ดี อันเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนองในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจ โดยความต้องการทางร่างกายได้แก่การมีอาหารบริโภคในจำนวนที่เพียงพอ ทำให้ร่างกายดำรงอยู่ได้ มีที่อยู่อาศัยที่คงทนแข็งแรงถูกสุขลักษณะ มีเครื่องนุ่งห่มตลอดปี (โดยเฉพาะฤดูหนาว) มีการศึกษา สำหรับด้านจิตใจ ได้แก่ การมีอาชีพมั่นคง มีรายได้พอเพียง มีบริการด้านสาธารณสุขบริโภค มีโอกาสสร้างสรรค์พัฒนาตนเอง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการคมนาคมที่สะดวก มีอิสระ (ในกรอบของกฎหมายและเป็นธรรม) มีนันทนาการและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ไกรวุฒิ ช่วยสถิตย์ (2541, หน้า 17) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิตที่เป็นสุข มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีชีวิตอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่ดี มีการพักผ่อนหย่อนใจที่เพียงพอ มีความพร้อมและสามารถที่จะดำรงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า และปัญหาที่สลับซับซ้อนได้ และสามารถดำเนินชีวิตด้วยวิธีการที่ชอบธรรม เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนพึงประสงค์ภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, หน้า 24) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตไว้ 2 ประการดังนี้

ประการที่ 1 ปัจจัยความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ ซึ่งนับเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้สภาพของครอบครัวแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งพบว่า หลายครอบครัวในชนบทนั้น พ่อแม่ต่างต้องไปทำงานในเมือง และเป็นต้นเหตุให้ถึงลูกไว้กับตายในชนบท ทำให้เด็กเกิดความเหงา ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดที่พึ่ง และหลายครอบครัวทั้งสามีและภรรยาต้องทำงานอย่างเต็มที่ ทำให้มีเวลาอยู่ร่วมกันน้อยลง การที่ทุกคนมุ่งการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินมากที่สุดและเพื่อความอยู่รอดนั้น ส่งผลให้เกิดปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง หรือเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง หรือเลี้ยงลูกผ่านทรัพย์สินของราคาแพง มากกว่าการเลี้ยงผ่านความรัก และความอบอุ่นทางใจ ล้วนเป็นสาเหตุก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา

ประการที่ 2 ปัจจัยด้านค่านิยมทางสังคม สังคมปัจจุบันเป็นสังคมวัตถุนิยม ซึ่งให้คุณค่าแก่ทรัพย์สินสมบัติและความมั่งคั่งสูง ทำให้คนในเมืองต่างดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งงานที่มีเงินมาก ๆ สังคมมองว่าใครทำงานและร่ำรวยมากก็จะได้รับการยกย่อง การดำเนินชีวิตมุ่งเน้นความเจริญ

ทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ทำให้สังคมไทยให้ความสำคัญกับคนเป็นเพียงผู้ที่ทำให้เกิดผลผลิตเท่านั้น อันเป็นที่มาของการจะต้องสูญเสียศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หรือคุณค่าของความเป็นคน (อำพล จินดาวัฒนะ, 2536, หน้า 5) การแสวงหาการยอมรับจากสังคมผ่านทางวัตถุ เป็นเหตุให้ทุกคนต่างมุ่งหาช่องทางเพื่อที่จะเอาชนะผู้อื่น จนมีแนวโน้มให้คนในสังคมประเมินคุณค่าของเงินสูงกว่าความผิชอบชั่วดี โดยเฉพาะคนหนุ่มสาวมักละทิ้งครอบครัวในชนบทเพื่อหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

บริบทพื้นที่การศึกษา

ข้อมูลบริบทพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ประวัติความเป็นมา

คำว่า "บางเสาธง" มีที่มาจากการดำเนินวิถีชีวิตของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้ 3 ประการ คือ 1) การปักธงที่คันทำนบ บริเวณปากคลองบางยาว ต่อมาเปลี่ยนเป็น "คลองบางเสาธง" ซึ่งตัดกับคลองสำโรง เพื่อบอกจุดปิดคลองให้เรือที่สัญจรไปมารู้แต่เนิ่น ๆ 2) การปักธงตามหัวคันนาของชาวนา เมื่อมีการลงแขกดำนา ถอนกล้าหรือการละเล่นต่าง ๆ เช่น การเล่นสงกรานต์ เป็นต้น 3) ในแถบคลองบางยาว (คลองบางเสาธง) ถือเป็นสัญญาณตรงตามวัด เพื่อบอกเวลาพัก-เลิกทำนา ในสมัยก่อนจากการใช้สัญลักษณ์ "เสาธง" เพื่อสื่อความหมายเมื่อมารวมกัน "บาง" ซึ่งแปลว่า "น้ำ" แล้วทำให้บริเวณแถบนี้เรียกกันว่า "บางเสาธง" ส่วนการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลบางเสาธงเมื่อปี 2542

พื้นที่

เขตเทศบาลตำบลบางเสาธง มีพื้นที่ทั้งหมด 9.6 ตร.กม. ประกอบด้วย ตำบลบางเสาธง และตำบลศีรษะจรเข้ใหญ่ นอกจากนี้อาจแบ่งพื้นที่ในลักษณะของโครงการซึ่งมีหน่วยงานรับผิดชอบดูแล และการให้ที่ดิน ดังนี้

โครงการเมืองใหม่บางพลีวาระที่ 1 ในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลบางเสาธง ส่วนโครงการฯ วาระที่ 2 และ 3 อยู่ในความรับผิดชอบของการเคหะแห่งชาติ รวมพื้นที่โครงการทั้งหมด 7.15 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 74.47 ของพื้นที่เทศบาล

เขตนิคมอุตสาหกรรมบางพลีในความรับผิดชอบของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พื้นที่ 1.6 ตร.กม. หรือคิดเป็นร้อยละ 16.66 ของพื้นที่เทศบาล

เขตชุมชนเดิม พื้นที่ 0.85 หรือคิดเป็นร้อยละ 8.87 ของพื้นที่เทศบาล

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ทิศใต้ ติดกับ อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ

ทิศตะวันออก ติดกับ อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.ศรีษะจรเข้ชั้น้อย, ต.ศรีษะจรเข้ใหญ่ กิ่ง อ.บางเสาธง

จ.สมุทรปราการ

อาชีพ

อาชีพหลัก รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว ทำการเกษตร เลี้ยงปลา, กุ้ง พนักงานรัฐวิสาหกิจและข้าราชการ

สาธารณูปโภค

จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในเขต อบต. 7,309 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100.00 จำนวนบ้านที่มีโทรศัพท์ 7,309 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของจำนวนหลังคาเรือน

การเดินทาง

ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 34 บางนา-บางพระกม และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ลำโรง-บางบ่อ (ถนนเทพารักษ์) ห่างจากที่ว่าการกิ่งอำเภอบางเสาธง ประมาณ 3 กม. และห่างจากอำเภอบางพลีทางรถยนต์ ประมาณ 10 กม.

ผลิตภัณฑ์

ไข่เค็ม, ไวน์ลูกขอม, น้ำปลาหวาน เนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการ เป็นจังหวัดในเขตปริมณฑลเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ซึ่งข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 พบว่า จังหวัดสมุทรปราการ มีโรงงานอุตสาหกรรม 6,136 แห่ง มีประชากรอพยพมาพักอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งที่ย้ายทะเบียนบ้านและไม่ย้ายทะเบียนบ้าน (ประชากรแฝง) เกือบทุกจังหวัดทั่วประเทศ ก่อปรกักับเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรปราการ ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว รวมทั้งยังเป็นที่ตั้งของสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของจังหวัดสมุทรปราการในวงกว้าง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของจังหวัดสมุทรปราการ สามารถสามารถแยกได้ดังนี้

น้ำ

มลพิษทางน้ำของจังหวัดสมุทรปราการ มีสาเหตุที่สำคัญคือ โรงงานอุตสาหกรรม และชุมชนเมือง ปล่อยน้ำทิ้งสู่แหล่งธรรมชาติ รวมทั้งสารเคมีเป็นพิษต่าง ๆ ทำให้แหล่งน้ำเสีย

แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงได้ออกประกาศฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้ท้องที่เขตจังหวัดนโยบายโครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียที่คล่องค่าน แต่อย่างไรก็ดี ขณะนี้ยังไม่สามารถดำเนินการได้

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้คุณภาพน้ำของจังหวัดสมุทรปราการ จัดอยู่ในระดับต่ำคือระดับ 4-5 ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้การอุปโภคบริโภคได้

ดิน

ลักษณะทางธรณีวิทยาของจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าตั้งอยู่บนบริเวณ ที่ราบลุ่มตอนกลาง หรือบางครั้งเรียกว่าบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ เกิดจากการทับถมของตะกอนหนา ระดับความสูงของพื้นที่ประมาณ 0.5-1.5 เมตร และมีความลาดเอียงโดยเฉลี่ยต่ำกว่า 1% ลักษณะของชั้นดินในช่วงบนความลึกประมาณ 0-1.5 เมตร จะเป็นดินเหนียวอ่อนตัวมีความสามารถในการอุ้มน้ำ รับน้ำหนักแรงต่ำมาก ประมาณ 0.5-3 ตัน ต่อตารางเมตร เมื่อรับน้ำหนักจะยุบตัวได้ง่าย ถัดลงไปจะเป็นพื้นดินเหนียวซึ่งมีการรับน้ำหนักเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนถึงชั้นทรายชั้นแรกที่มีความลึกประมาณ 22-25 เมตร นอกจากนั้นจังหวัดสมุทรปราการ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่บางส่วนติดชายฝั่งทะเลสภาพแวดล้อมด้านป่าชายเลนเสื่อมโทรมไป ส่งผลกระทบให้เกิดการกัดเซาะดินบริเวณชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ติดชายฝั่งทะเล เช่น อำเภอเมือง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ ส่งผลให้แต่ละปีมีดินถูกกัดเซาะหายไปปีละประมาณ 50 เมตร

เสียง

เนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการเป็นสถานที่ตั้งของสนามบินสุวรรณภูมิ ส่งผลให้เกิดมลภาวะทางเสียงจากสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งจากการศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ตั้งสนามบินสุวรรณภูมิและพื้นที่ข้างเคียงพบว่า จำนวนผู้ได้รับผลกระทบด้านเสียงจากการประเมินเส้นเที่ยวบิน 76 เที่ยวบิน พบว่า

1. พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบสูง ซึ่งมีค่า NEF-Noise Exposure Forecast มากกว่า 40 ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพระยะยาว มีจำนวน 4 หมู่บ้าน ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบมีจำนวน 1,147 คน
2. พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบปานกลาง ซึ่งมีค่า NEF-Noise Exposure Forecas เท่ากับ 35-40 มีจำนวน 8 หมู่บ้าน ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ มีจำนวน 4,392 คน
3. พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบน้อย ซึ่งมีค่า NEF-Noise Exposure Forecas เท่ากับ 30-35 มีจำนวน 19 หมู่บ้าน ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ มีจำนวน 17,740 คน ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพของประชาชนจังหวัดสมุทรปราการ เช่น ปัญหาสุขภาพจิต ได้แก่ ภาวะเครียด ปวดศีรษะ

นอนไม่หลับ เป็นต้น รวมทั้งปัญหาความวิตกกังวลต่าง ๆ ในด้านความชัดเจนและการให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น

ป่าชายเลน/ แร่ธาตุ

จังหวัดสมุทรปราการ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม และที่ราบลุ่มปากแม่น้ำ ดังนั้น จังหวัดสมุทรปราการ จึงมีพื้นที่ป่าชายเลน ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 12,030 ไร่ หรือร้อยละ 1.92 ของพื้นที่จังหวัด แต่พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยามีการบุกรุกทำลาย รวมทั้งน้ำสกักชะขยะชายฝั่ง ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนของจังหวัดสมุทรปราการมีเนื้อที่น้อยทุกปี ส่งผลกระทบต่อการกักเซาะที่ดินบริเวณชายฝั่งทะเลและการทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ

สำหรับทรัพยากรธรณีจำพวกแร่ธาตุ น้ำมัน หรือ ก๊าซ ธรรมชาติ จังหวัดสมุทรปราการ ไม่พบทรัพยากรธรณื่อดังกล่าว

แหล่งน้ำ

จากลักษณะทางกายภาพของจังหวัดสมุทรปราการ เป็นที่ราบลุ่มชายทะเล มีระดับดินระหว่าง +0.50 ถึง +1.50 ม.รทก. ทำให้จังหวัดสมุทรปราการ ไม่มีอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ โดยแหล่งน้ำสำคัญของจังหวัดแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา และคลองระบายน้ำต่าง ๆ

แม่น้ำเจ้าพระยา เป็นแม่น้ำสายเดียวที่ไหลผ่านเขตจังหวัดสมุทรปราการ มีแนวการไหลจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ ต่อเนื่องจากเขตกรุงเทพฯ โดยไหลผ่านอำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และอำเภอเมืองสมุทรปราการ ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร แม้ว่าแม่น้ำเจ้าพระยาจะเป็นแหล่งน้ำที่หล่อเลี้ยงพื้นที่การเกษตรในภาคกลาง แต่เนื่องจากแม่น้ำเจ้าพระยาช่วงที่ไหลผ่านจังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพน้ำลดลงรวมทั้งได้รับอิทธิพลจากความเค็มของน้ำทะเล ประกอบกับเขตพื้นที่ที่แม่น้ำไหลผ่านไม่มีการทำการเกษตร ดังนั้น การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำเจ้าพระยาจึงมีเฉพาะด้านการระบายน้ำ และการคมนาคมทางน้ำ

คลองระบายน้ำ เป็นแหล่งน้ำสำคัญของจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการมีเส้นคลองในพื้นที่เชื่อมโยงกันเป็นจำนวนมาก คลองบางสาย เช่น คลองประเวศบุรีรมย์ คลองสำโรง คลองด่าน คลองชายทะเล ถูกขุดขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา ปัจจุบันพื้นที่การเกษตรใน จังหวัดสมุทรปราการได้รับน้ำต้นทุนจากคลองสายต่าง ๆ ซึ่งได้รับปริมาณน้ำจากพื้นที่ตอนบนอีกทอดหนึ่ง ทำให้ในฤดูแล้งไม่สามารถกำหนดปริมาณน้ำได้ตรงตามความต้องการโดยสามารถแบ่งส่วนการบริหารจัดการน้ำ ตามลักษณะพื้นที่ได้ 3 ส่วน ประกอบด้วย

1. พื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณอำเภอพระประแดง และอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จำนวน 170 ตารางกิโลเมตร หรือ 106,250 ไร่

2. พื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณพื้นที่ปิดล้อมระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยา และคันกั้นน้ำพระราชดำริ ในเขตอำเภอเมือง และบางส่วนของอำเภอบางพลี จำนวน 210 ตาราง กิโลเมตร หรือ 131,250 ไร่

3. พื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านนอกแนวคันกั้นน้ำพระราชดำริ ในเขต อำเภอบางบ่อ อำเภอบางเสาธง และบางส่วนของอำเภอเมือง และอำเภอบางพลี จำนวน 624 ตาราง กิโลเมตร หรือ 390,000 ไร่ ปัจจุบันพื้นที่นอกแนวคันกั้นน้ำซึ่งเป็นพื้นที่รองรับการระบายน้ำตาม แนวพระราชดำริ ประกอบด้วย คลองระบายน้ำตามธรรมชาติเชื่อมโยงถึงกันจำนวนมากกว่า 60 สาย ปริมาณน้ำเก็บกักสูงสุดประมาณ 26.600 ล้าน-ลูกบาศก์เมตร โดยคลองทั้งหมดมีลักษณะเป็นคลอง ดินและมีระดับต่ำกว่าพื้นที่การเกษตร คลองระบายน้ำเหล่านี้มีการใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการส่งน้ำ และระบายน้ำควบคู่กันไป

สำหรับคลองในความรับผิดชอบของโครงการฯ ชลหารพิจิตร ตาม พ.ร.บ. ชลประทาน หลวง พ.ศ. 2485 ปัจจุบันมีอยู่จำนวน 14 สาย แบ่งลักษณะการใช้ประโยชน์ตามทิศทางการไหล คือ คลองแนวเหนือ-ใต้ ได้แก่ คลองลาดกระบัง คลองบางโหนด คลองจระเข้ใหญ่ คลองบางเสาธง คลองพระองค์ไชยานุชิต คลองบางปลา คลองเจริญราษฎร์ และคลองค่าน เป็นคลองที่ลำเลียง/ ระบายน้ำลงสู่พื้นที่ตอนล่าง คลองตามแนวตะวันออก-ตะวันตก เป็นคลองที่ต่อเชื่อมสำหรับรองรับ น้ำจากคลองตามแนวเหนือ-ใต้ เพื่อระบายลงสู่คลองตอนล่าง ได้แก่ คลองสำโรง และคลอง ชายทะเล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุพัตรา โอทาศรี (2554) ดำเนินการวิจัยเรื่อง การดำรงอยู่ของอาชีพชาวนาไทย กรณีศึกษาชาวนาจังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การดำรงอยู่ ของอาชีพชาวนาไทย โดยการศึกษากรณีของชาวนาในจังหวัดลพบุรี 2) เพื่อศึกษาเงื่อนไขของการ ดำรงอยู่ของชาวนาไทย โดยการศึกษากรณีของชาวนาในจังหวัดลพบุรี 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำรงอยู่ของอาชีพชาวนาไทยโดยการศึกษากรณีของชาวนา ในจังหวัดลพบุรี โดยใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ชาวนาในจังหวัดลพบุรี 11 อำเภอ อำเภอละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 33 คน 2) เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ จากสำนักงานเกษตรอำเภอจังหวัดลพบุรี จำนวน 11 คน จากแต่ละอำเภอในจังหวัดลพบุรี ใช้สถิติ ในการวิเคราะห์ 1) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานการณ์การดำรงอยู่ของอาชีพชาวนาในพื้นที่ โดยแยกแยะประเด็น จัดหมวดหมู่ หาความหมายของข้อมูลโดยจัดกลุ่มวิเคราะห์ตามสภาพ การดำรงอยู่ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต 2) ทำการวิเคราะห์เงื่อนไขของการดำรงอยู่ของชาวนา

ในพื้นที่ หลังจากการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า แล้วนำมาแยกแยะ จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยง ความสัมพันธ์ ตีความ และสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ 3) ทำการวิเคราะห์ถึงปัญหา อุปสรรค ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของอาชีพชาวนา เพื่อนำการวิเคราะห์นั้น ไปสู่การให้ข้อเสนอแนะ ในปัจจัยนั้น ๆ ต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์การดำรงอยู่ของอาชีพชาวนาไทยในจังหวัดลพบุรี มีจำนวนชาวนาที่อยู่ในพื้นที่เขตชลประทานเพิ่มขึ้นจากเดิม เนื่องจากการมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำนา มีเครื่องมือทางการเกษตรที่ทันสมัย ช่วยทุ่นแรงให้กับชาวนาได้ทำนา ได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น อีกทั้งยังมีแรงงานภาคเกษตรที่ช่วยในการทำนาแทนชาวนาได้อีกด้วย ตลอดจนการสนับสนุนทางนโยบายการเกษตรของรัฐบาล แต่สำหรับชาวนาที่อยู่นอกเขตพื้นที่ ชลประทานกลับมีจำนวนชาวนาลดลงจากเดิม ทั้งนี้เพราะไม่มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ต้องรอเพียง น้ำฝนในการทำนาเท่านั้น จึงสามารถทำนาได้เพียงปีละหนึ่งครั้ง นอกจากนี้ต้นทุนการทำนาก็สูงขึ้น ราคาผลผลิตตกต่ำ อีกทั้งยังประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ จึงทำให้ชาวนาที่อยู่นอกเขตพื้นที่ ชลประทานบางส่วนเปลี่ยนไปทำไร่อ้อยแทนการทำนา เพราะว่าได้ราคาดีและมีวิถีปฏิบัติที่ง่ายกว่า การทำนา อย่างไรก็ตามจำนวนของชาวนาในจังหวัดลพบุรีในอนาคต โดยรวมอาจจะไม่แนวโน้ม เพิ่มขึ้น เป็นเพราะความแตกต่างทางการสนับสนุนเชิงนโยบายของรัฐบาลแต่ละรัฐบาลในด้าน เงื่อนไขของการดำรงอยู่ของชาวนาไทยในจังหวัดลพบุรี สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ปัจจัยหลัก คือ 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของชาวนาไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านที่ดินและแหล่งน้ำ ปัจจัยด้าน วิธีการทำนา ปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยด้านนโยบาย และปัจจัยด้านวิถีการดำเนินชีวิตและ 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกทำนาของชาวนาไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านการย้ายถิ่น ปัจจัยด้านความหลากหลาย ของอาชีพในจังหวัดลพบุรี และปัจจัยด้านการสืบทอดของลูกหลานปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง กับการดำรงอยู่ของชาวนาในจังหวัดลพบุรี 1) ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ และภัยทางธรรมชาติ เนื่องจาก ไม่มีการจัดการบริหารเรื่องแหล่งน้ำที่ดี ถึงแม้เป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตชลประทานแต่ก็ยังพบปัญหา การขาดแคลนน้ำสำหรับชาวนาที่อยู่นอกเขตพื้นที่ชลประทาน และปัญหาการจัดการกับน้ำที่มีใน ปริมาณที่มากเกินไป ไม่มีสถานที่สำหรับระบายน้ำเมื่อถึงฤดูน้ำหลาก 2) ปัญหาการแทรกแซงจาก นักการเมืองท้องถิ่น ทำให้เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอและเกษตรจังหวัดไม่สามารถ ควบคุมการกำหนดระยะเวลาการทำนาให้กับชาวนาในจังหวัดลพบุรี 3) ปัญหาเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ที่ ไม่มีคุณภาพ ไม่มีแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ 4) ความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตและการขนส่งที่เป็นไป ด้วยความลำบาก ระยะเวลาไกลจึงไม่สามารถขายผลผลิตตามโรงสีได้ จึงจำเป็นต้องขายให้กับพ่อค้า คนกลางที่มารับซื้อถึงที่แทน ถึงแม้ราคาจะต่ำกว่าก็ตาม 5) ปัญหาจากการสนับสนุนเชิงนโยบาย ในลักษณะประชานิยมของรัฐบาล ที่ให้การช่วยเหลือชาวนามากเกินไป ทำให้ต่อไปชาวนา

จะไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ จะรอคอยการช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงอย่างเดียวซึ่งจะทำให้รัฐบาลต้องแบกภาระมากขึ้น

ศรีสุดา มีชำนาญ และสมชาย ลักษณ์นารักษ์ (2553) ดำเนินการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรีจังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 398 คน โดยใช้สูตรคำนวณของ Yamanae (1970 อ้างถึงใน สุพัตรา จุณณะปิยะ, 2546, หน้า 158-159) สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ ส่วนการประสพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์วิเคราะห์ ระดับคะแนนของ Best (1981, p. 179) 2) วิเคราะห์คุณภาพชีวิตของประชาชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์วิเคราะห์ ระดับคะแนนของ Best (1981, p. 179) 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิต ของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) หากพบมีความแตกต่างกันจะทดสอบต่อรายคู่ด้วย วิธีของเซฟเฟ่ 4) การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า พบว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับดีทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านปัจจัย ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ด้านครอบครัว ด้านสุขภาพกายและจิต ด้านเศรษฐกิจและสังคม และด้านความพึงพอใจในชีวิต การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าประชาชนที่มีอายุ อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกองค์กรชุมชนแตกต่างกันมี คุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประชากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส การมีโรคประจำตัว ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิต ไม่แตกต่างกัน

จิราพร ทองดี, ดาราวรรณ รongเมือง และนันทนา นาคฉัตรีย์ (2557) ดำเนินการวิจัยเรื่อง ภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนภาคใต้ วัตถุประสงค์การวิจัย 1) ศึกษาภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้สูงอายุอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในเขต 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กำหนดขนาด

ของกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยเลือกขนาดตัวอย่างตามความคลาดเคลื่อน $\pm 4\%$ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 625 คน ผู้วิจัยเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โลกในกลุ่มผู้สูงอายุไทย จำนวน 268 ราย พบว่า มีค่าความเที่ยงและค่าความสอดคล้องภายในค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .90 ($p < .001$) ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค .89 ($p < .001$) โดยปรับแบบสอบถามเป็น 25 ข้อ แบ่งองค์ประกอบเป็น 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย 7 ข้อ ได้แก่ ภาวะสุขภาพ ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันการเดินทาง และการทำงาน ด้านจิตสังคม 10 ข้อ ได้แก่ การเงิน ที่อยู่อาศัย มิตรภาพ การสนับสนุนทางสังคม การพักผ่อน และความพอใจในตนเองด้านจิตวิญญาณ 8 ข้อ ได้แก่ เป้าหมายในชีวิตความหมายของชีวิต สมบัติในการทำงาน ความรู้สึกปลอดภัย ความพอใจในรูปร่างหน้าตา ความมีกำลังวังชา และความพอใจในที่อยู่อาศัย ซึ่งก่อนนำไปใช้ผู้วิจัย ได้ทดสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยทดลองใช้กับผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องภายใน โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alphacoefficient) ได้เท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์คะแนนภาวะสุขภาพ และคุณภาพชีวิต โดยการหาค่าพิสัย (Range) ค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) 3) หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่าคะแนนภาวะสุขภาพของ กลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง 44-117 คะแนน ($M = 85.70$, $SD = 12.30$) เมื่อนำคะแนนของกลุ่มตัวอย่างมาแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 3 ระดับ คือ ภาวะสุขภาพดี ปานกลาง และต่ำ การแปลผลคะแนนจะพิจารณา ตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็น 3 ระดับ โดยใช้หลักการทางสถิติ คือ ค่าพิสัย (ค่าคะแนนสูงสุด-ค่าคะแนนต่ำสุด) / 3 ของ กานดา พูนลาภทวี (2539) หาค่าความถี่ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละระดับ พบว่า ค่าคะแนนภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.10

กัญญา มานะกุล (2555) ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อสร้างโครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) 3 ตัว คือ คนอายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนภาษาไทยได้ เด็กอายุ 6-15 ปี ได้กินอาหารอย่างถูกต้องครบถ้วน และครอบครัวมีความอบอุ่น ซึ่งเป็น ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของคนในชุมชน บ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย

อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็น กรณีศึกษา โดยสอดคล้องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นคนในชุมชนข้างต้น จำนวน 20 คน ที่ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามลักษณะของตัวชี้วัดที่จะศึกษา จากนั้น จึงทำการทดสอบความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับตัวชี้วัดทั้ง 3 ตัว และแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เว้นระยะ 1 เดือน แล้วจึงทำการทดสอบใหม่ด้วยแบบทดสอบเดิม เพื่อศึกษาว่า เวลาที่ผ่านไป 1 เดือน มีการเปลี่ยนแปลงความรู้เกี่ยวกับตัวชี้วัดและแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงบ้างหรือไม่ พบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ผู้วิจัย จึงดำเนินการทดลอง โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตารางในแผนการสอนที่กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็นกิจกรรมการสอน การอ่านออกและเขียนภาษาไทยได้ 40 ชั่วโมง กิจกรรมการกินอาหารถูกต้องครบถ้วน 60 ชั่วโมง และกิจกรรมครอบครัวมีความอบอุ่น 40 ชั่วโมง รวม 140 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2) แบบทดสอบการอ่านออกและเขียนภาษาไทยได้ การกินอาหารได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และครอบครัวมีความอบอุ่น

ผลการศึกษาพบว่าผลการวิจัย พบว่า หลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการ

- 1) มีคะแนนรวมจาก การทำแบบทดสอบ ด้านการอ่านออกเขียนภาษาไทยได้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 81.0
- 2) มีคะแนนรวม จากการทำแบบทดสอบ ด้านการกินอาหารถูกต้องครบถ้วน เพิ่มขึ้นร้อยละ 77.9
- และ 3) มีคะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบ ด้านครอบครัวมีความอบอุ่น เพิ่มขึ้นร้อยละ 79.4

นอกจากนี้ จากการสังเกตและสัมภาษณ์หลังเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจที่ถูกต้อง และตระหนักถึงความสำคัญของการกินอาหารให้ถูกต้องครบถ้วน การสร้างครอบครัวให้มีความอบอุ่น ตลอดจนการนำเอาหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านจอมจันทรได้

กุสุมา โกศล (2555) ดำเนินการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในยุคเศรษฐกิจถดถอย: ศึกษากรณีจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช
- 3) เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราชให้ดียิ่งขึ้น โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการ

วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบความแตกต่าง รายคู่

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ในด้านชีวิตการทำงาน มีค่าเฉลี่ย 4.04 รองลงมาคือ ด้านชีวิตครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 3.96 ด้านชีวิตในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.74 กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตเฉลี่ยในระดับปานกลาง ในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 3.47 รองลงมาคือ ด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ย 3.37 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมในการทำงาน การมีอาชีพเสริม รายได้ ฐานะทางเศรษฐกิจ และความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร ส่วนความพึงพอใจในราคาผลผลิต และความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ไม่สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ อย่างไร เนื่องจากตัวแปรไม่มีความแตกต่างในตัวเอง

ศุภรทิพย์ นิลารักษ์ (2557) ดำเนินการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางภายในเขตพื้นที่ จังหวัดตราด วัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางภายในเขตพื้นที่ จังหวัดตราด 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในเขตพื้นที่ จังหวัดตราด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อปี โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นเกษตรกรชาวสวนยางที่ปลูกยางพาราในเขตพื้นที่จังหวัดตราด จำนวน 13,904 ครัวเรือน (สำนักงานกองทุนสวนยางจังหวัดตราด, 2555) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรสวนยางที่ปลูกยางพาราในเขตพื้นที่จังหวัดตราด จำนวน 389 คน ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) และได้กำหนดค่าความคาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) นำข้อมูลแบบสอบถามของเกษตรกรชาวสวนยางที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบคำถาม แล้วนำมาลงรหัสข้อมูล และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบตาราง 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อปี ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่และร้อยละ 3) วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่จังหวัดตราด สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่มขึ้นไป และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบว่ามีค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะทำ

การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least significant difference test)

ผลการศึกษาพบว่าผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางภายในเขตพื้นที่ จังหวัดตราด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า

- 1) เกษตรกรชาวสวนยางในเขตพื้นที่จังหวัดตราดที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน
- 2) เกษตรกรชาวสวนยางในเขตพื้นที่จังหวัดตราดที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 3) เกษตรกรชาวสวนยางในเขตพื้นที่จังหวัดตราดที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิต ไม่แตกต่างกัน
- 4) เกษตรกรชาวสวนยางในเขตพื้นที่จังหวัดตราดที่มีรายได้ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2553) ดำเนินการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของคนไทย ปี พ.ศ. 2553 มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับบริบทตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 2) เพื่อสำรวจคุณภาพชีวิตของคนไทยเป็นรายปี ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2555 3) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของคนไทยในภาคต่าง ๆ และเปรียบเทียบกับคุณภาพชีวิตในช่วงเวลาที่ผ่านมา 4) เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลคุณภาพชีวิตของคนไทย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างจากประชากรอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและชนบทของจังหวัดที่เป็นตัวอย่างใน 4 ภาค และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคละ 3 จังหวัด รวม 15 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นครปฐม พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี ชลบุรี เชียงใหม่ พิษณุโลก อุตรดิตถ์ อุบลราชธานี นongคาย นครราชสีมา นครศรีธรรมราช สตูล และชุมพร ใช้จำนวนตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น 4,500 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามมาเรียบร้อยแล้ว นักวิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงนำมาลงรหัสตามคู่มือ ลงรหัส (Code book) โดยพนักงานลงรหัส ส่วนข้อมูลคำถามเปิดแต่ละข้อจะมีเจ้าหน้าที่รวบรวมและจัดหมวดหมู่สำหรับการนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ต่อไป เมื่อลงรหัสเรียบร้อยแล้วจึงบันทึกข้อมูลเข้าคอมพิวเตอร์และทำการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ต่อไป

ผลการศึกษาพบว่าผลการศึกษาพบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 48.10 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ ปวช. ประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุด มีรายได้บุคคลเฉลี่ย 17,099.12 บาท/ปี รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 22,470.65 บาท/ปี และรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 13,839.61 บาท/ปี ส่วนใหญ่มีเงินออมและครึ่งหนึ่งมีหนี้สินคุณภาพชีวิตของคนไทยที่ได้จากการสำรวจ มีดังนี้ คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับชีวิตการทำงานในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ 8.00 จากคะแนนเต็ม 10) คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับชีวิตครอบครัวในระดับมากที่สุด

(คะแนนเฉลี่ย 8.32 จากคะแนนเต็ม 10) คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ยกเว้นปัญหาเกี่ยวกับเสียงจากยานพาหนะ ซึ่งมีปัญหาในระดับน้อย และมีความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ 7.96 จากคะแนนเต็ม 10) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพและความเครียด ตัวอย่างส่วนใหญ่มีสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี ในรอบปีที่ผ่านมาส่วนใหญ่เคยเจ็บป่วยเล็กน้อย แต่ยังไม่เคยเจ็บป่วยจนต้องเข้ารับการรักษาตัวในสถานพยาบาล และไม่มีโรคประจำตัว สำหรับภาวะความเครียดนั้น ส่วนใหญ่ไม่มีอาการผิดปกติที่บ่งบอกถึงความเครียด คุณภาพชีวิตด้านชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน ตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสินค้าประเภทอาหารมีราคาค่อนข้างแพง แต่ก็มีความพึงพอใจในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ส่วนเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนใหญ่เห็นว่า ชีวิตและทรัพย์สินของตนเองยังมีความปลอดภัยในระดับค่อนข้างน้อย

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาตัวแปรอิสระ ดังตารางต่อไปนีตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 ทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชื่อผู้วิจัย	ตัวแปรอิสระ						ตัวแปรตาม
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	รายได้	สถานภาพ	จำนวนสมาชิก	
1. สุพัตชา โอทาศรี (2554)	-	-	✓	✓	-	-	คุณภาพชีวิต 1. ด้าน
2. ศรีสุดา มีชำนานู และสมชาย ลักษณะานุกรักษ์ (2553)	✓	✓	✓	✓	✓	-	ร่างกาย 2. ด้านจิตใจ 3. ด้าน
3. จีราพร ทองดี, คาราวรรณ รongเมือง และนันทนา นาคฉัตรีย์ (2557)	✓	✓	-	-	✓	-	ความสัมพันธ ทางสังคม 4. ด้าน สิ่งแวดล้อม
4. กันตยา มานะกุล (2555)	✓	✓	-	-	✓	-	

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	ตัวแปรอิสระ					ตัวแปรตาม
	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	รายได้	สถานภาพ สมรส	
6. สุภรทิพย์ นิลรักษ์ (2557)	✓	✓	✓	✓	✓	-
7. สำนักวิจัย สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์ (2553)	✓	✓	✓	✓	-	-

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. เสนอผลการแปลผล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของครัวเรือน ที่ประกอบอาชีพเลี้ยงปลา อยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 231 ครัวเรือน โดยการแจกแบบสอบถามให้หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน ครัวเรือน ที่มีอายุ 15-60 ปี หนึ่งคนต่อหนึ่งครัวเรือนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถาม 2 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพสมรสขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา (ไร่) พื้นที่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด (Close ended) คำถามปลายเปิด (Open ended)
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ โดยนำเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์กรอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) แบบ 26 มาใช้ ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด (Close ended) ข้อคำถามที่มีความหมายทางบวก 23 ข้อ และข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ 3 ข้อ คือข้อ 2, 9, 11 แต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบ

กลุ่มที่ 1 ข้อคำถามเชิงลบ 3 ข้อ แต่ละข้อให้คะแนนดังต่อไปนี้

ตอบ ไม่เลย	ให้	5	คะแนน
ตอบ เล็กน้อย	ให้	4	คะแนน
ตอบ ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ตอบ มาก	ให้	2	คะแนน
ตอบ มากที่สุด	ให้	1	คะแนน

กลุ่มที่ 2 ข้อคำถามเชิงบวก 23 ข้อ แต่ละข้อให้คะแนนดังต่อไปนี้

ตอบ ไม่เลย	ให้	1	คะแนน
ตอบ เล็กน้อย	ให้	2	คะแนน
ตอบ ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ตอบ มาก	ให้	4	คะแนน
ตอบ มากที่สุด	ให้	5	คะแนน

แบบสอบถาม WHOQOL-BREF-THAI แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตได้ดังนี้

องค์ประกอบด้าน

สุขภาพกาย	ได้แก่ ข้อ 2, 3, 4, 10, 11, 12, 24
องค์ประกอบด้านจิตใจ	ได้แก่ ข้อ 5, 6, 7, 8, 9, 23
องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพทางสังคม	ได้แก่ ข้อ 13, 14, 25
องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม	ได้แก่ ข้อ 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22

ส่วนข้อ 1 ข้อ 26 เป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในหมวดคุณภาพชีวิตและสุขภาพโดยรวม จะไม่รวมอยู่ในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้

ข้อจำกัด

1. การนำแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทยไปใช้กับประชาชนบางกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุอาจจะมีปัญหาในการใช้ เนื่องจากในการพัฒนาแบบวัดไม่ได้ศึกษาบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป แนวทางแก้ไขหากมีปัญหากเกิดขึ้นจากการตอบคำถามอาจจะเปลี่ยนไปใช้วิธีสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่มีอยู่แล้วให้ผู้ตอบเป็นผู้ประเมินคำตอบด้วยตนเอง หากมีข้อสงสัยไม่เข้าใจผู้สัมภาษณ์สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ ตามกรอบหรือขอบเขตที่องค์การอนามัยโลก ได้กำหนดเอาไว้ในแต่ละหมวด

2. ข้อคำถามบางข้อยังมีจุดอ่อนของการเข้าใจคำถามอยู่บ้าง โดยเฉพาะข้อคำถามที่เกี่ยวกับ เรื่องเพศเป็นคำถามที่ค่อนข้างมีปัญหาอยู่บ้าง ทั้งนี้เนื่องจากคำถามที่ต้องการบางข้อเป็นการยากที่จะ ใช้เพียงคำถามเดียว แล้วให้ผู้ตอบเข้าใจได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

แนวทางแก้ไขใน กรณีที่นำไปใช้แล้วเกิดปัญหาไม่เข้าใจคำถามที่ทำได้ คือการให้คำอธิบายเพิ่มเติมตามขอบเขตที่ องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ในแต่ละข้อคำถาม

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยนี้ศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัดคุณภาพขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย WHOQOL-BREF-THAI แบบ 26 ข้อคำถาม โดยยังคงเนื้อหาสาระข้อคำถามเช่นเดิม (สุวัฒน์ มหัตถินวัณศรีกุล, วิระวรรณ ตันติพิวัฒน์สกุล, วนิดา พุ่มไพศาลชัย, กรองจิตต์ วงศ์สุวรรณ, และราณี พรมานะรังสกุล, 2545) โดยได้นำแบบสอบถามชุดดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางนาง อำเภอบางเสาธง จังหวัดชลบุรี ได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า .70

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. การประมวลข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

- 1.1 ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของคำถาม
- 1.2 บันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
- 1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิธีการทางสถิติ เพื่อหาค่าตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพสมรสขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา (ไร่) พื้นที่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2.2 ข้อมูลระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ

สมรส รายได้ต่อปี ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การทดสอบ T-test และ One Way ANOVA โดยนำเสนอในรูปแบบตารางเปรียบเทียบประกอบ คำบรรยาย

เกณฑ์การแปลผล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแบบสอบถาม เครื่องชี้วัดคุณภาพขององค์การอนามัยโลก ชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) มาใช้ ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด (Close ended) ข้อคำถามที่มีความหมายทางบวก 23 ข้อ และข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ 3 ข้อ คือข้อ 2, 9, 11

การแปลผล

คะแนนคุณภาพชีวิตมีคะแนนตั้งแต่ 26-130 คะแนน โดยเมื่อผู้ตอบรวบรวมคะแนนทุกข้อได้คะแนนเท่าไร สามารถเปรียบเทียบเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ ดังนี้

คะแนน 26-60 คะแนน แสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี

คะแนน 61-95 คะแนน แสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตกลาง ๆ

คะแนน 96-130 คะแนน แสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

แบ่งระดับคะแนนคุณภาพชีวิต แยกออกเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ดังนี้

องค์ประกอบ	การมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี	คุณภาพชีวิตกลาง ๆ	คุณภาพชีวิตที่ดี
1. ด้านสุขภาพกาย	7-16	17-26	27-35
2. ด้านจิตใจ	6-14	15-22	23-30
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	3-7	8-11	12-15
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	8-18	19-29	30-40
คุณภาพชีวิตโดยรวม	26-60	61-95	96-130

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อ ศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อปี ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนจำนวน 231 ครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา

ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา

ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 4-1 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (N = 231)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	214	92.64
หญิง	17	7.36
อายุ		
31-40 ปี	6	2.60
41-50 ปี	203	87.88
50 ปีขึ้นไป	22	9.52
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	179	77.49

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	48	20.48
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.79
สถานภาพสมรส		
โสด	14	6.06
สมรส	212	91.77
หม้าย/ หย่าร้าง/ แยกกันอยู่	5	2.16

จากตารางที่ 4-1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 92.64 และส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปี รองลงมาคืออายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9.52 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 91.77 รองลงมาคือ โสดหม้าย/ หย่าร้าง/ แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 6.06 และ 2.16 ตามลำดับ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 77.49 รองลงมาคือ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 20.48

ตารางที่ 4-2 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยด้านครัวเรือน (N = 231)

ปัจจัยด้านครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อปี		
ต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี	1	0.43
100,000-300,000 บาทต่อปี	190	82.25
มากกว่า 300,000 บาทต่อปี	40	17.32
ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา		
น้อยกว่า 1 ไร่	9	3.90
2-20 ไร่	207	89.61
มากกว่า 20 ไร่	15	6.49
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
น้อยกว่า 2 คน	5	2.16

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

ปัจจัยด้านครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
2-5 คน	202	87.35
มากกว่า 5 คน	24	10.39

จากตารางที่ 4-2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยด้านครัวเรือนพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อปีอยู่ที่ 100,000-300,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 82.25 รองลงมา คือ มากกว่า 300,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 17.32 ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลาส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ 2-20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 89.41 รองลงมาคือ มากกว่า 20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.49 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ 2-5 คน คิดเป็นร้อยละ 87.45 รองลงมาคือ มากกว่า 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.39

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 4-3 จำนวนร้อยละของระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่

ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงคุณภาพชีวิตโดยรวม (N = 231)

องค์ประกอบ	คุณภาพชีวิตไม่ดี	คุณภาพชีวิตกลาง ๆ	คุณภาพชีวิตที่ดี
1. ด้านร่างกาย	-	-	231 (100.00)
2. ด้านจิตใจ	-	-	31 (100.00)
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	-	6 (2.60)	225 (97.40)
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	-	-	231 (100)
คุณภาพชีวิตโดยรวม	-	-	231 (100)

จากตารางที่ 4-3 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับที่ดีทุกคน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งหมดในทุกด้านยกเว้นด้านความสัมพันธ์

ทางสังคมที่มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 2.60 ที่มีคุณภาพชีวิตกลาง ๆ

ตารางที่ 4-4 จำนวนและร้อยละ ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่
ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านร่างกาย (N = 231)

ด้านร่างกาย	ระดับความรู้สึก				
	ไม่เลย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. การเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการมากนัก น้อยเพียงใด	116 (50.22)	106 (45.89)	9 (3.90)	-	-
2. ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวันใหม่ (ทั้งเรื่องงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน)	-	-	36 (15.58)	60 (25.97)	135 (58.44)
3. ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่านมากน้อยเพียงใด	-	24 (10.39)	6 (2.60)	139 (60.17)	62 (26.84)
4. ท่านรู้สึกพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำอะไร ๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน	-	-	15 (6.49)	96 (41.56)	120 (51.95)
5. ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน	219 (94.81)	12 (5.19)	-	-	-
6. ท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำมา น้อยเพียงใด	-	-	6 (2.60)	90 (38.96)	135 (58.44)
7. ท่านสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ดีเพียงใด	-	6 (2.60)	12 (5.19)	92 (39.83)	121 (52.38)

*ค่าถ้ามเชิงลบ ข้อที่ 1 และข้อที่ 5

จากตารางที่ 4-4 จำนวนร้อยละและระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านร่างกาย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่มีการเจ็บปวดตามร่างกาย อยู่ในระดับไม่เลย คิดเป็นร้อยละ 50.22 รองลงมาคือ มีการเจ็บปวดตามร่างกายอยู่ในระดับเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 45.89 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่มีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.44 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่พอใจกับการนอนหลับ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 60.17 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลารู้สึกพอใจที่สามารถทำอะไร ๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.95 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่จำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาล เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตรอยู่ไปได้ในแต่ละวัน อยู่ในระดับไม่เลย คิดเป็นร้อยละ 94.81 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่พอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำมา อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.44 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่สามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.38

ตารางที่ 4-5 จำนวนและร้อยละระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านจิตใจ (N = 231)

ด้านจิตใจ	ระดับความรู้สึก				
	ไม่เลย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ท่านรู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง) มากน้อยเพียงใด	-	-	24 (10.39)	131 (56.71)	76 (32.39)
2. ท่านมีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ ดีเพียงใด	-	-	8 (3.46)	94 (40.69)	129 (55.84)
3. ท่านรู้สึกพอใจในตนเองมากน้อยแค่ไหน	-	-	42 (18.18)	84 (36.36)	105 (45.45)
4. ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตัวเองได้ไหม	-	-	22 (9.52)	68 (29.44)	141 (61.04)
5. ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล บ่อยแค่ไหน	131 (56.71)	94 (40.69)	6 (2.60)	-	-

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

ด้านจิตใจ	ระดับความรู้สึก				
	ไม่เคย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
6. ท่านรู้สึกว่าชีวิตท่านมีความหมาย มากน้อยแค่ไหน	-	-	-	129	102
				(55.84)	(44.16)

*คำถามเชิงลบ ข้อที่ 5

จากตารางที่ 4-5 จำนวนร้อยละและระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านจิตใจ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจในชีวิตอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 56.71 รองลงมาคือ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.39 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่มีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.84 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่รู้สึกพอใจในตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.45 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่ยอมรับรูปร่างหน้าตาของตัวเอง อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.04 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่รู้สึกว่าชีวิตมีความหมาย อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 55.84

ตารางที่ 4-6 จำนวนและร้อยละระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (N = 231)

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	ระดับความรู้สึก				
	ไม่เคย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับ คนอื่น อย่างที่ผ่านมาแค่ไหน	-	-	-	42	189
				(18.18)	(81.82)
2. ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคย ได้รับจากเพื่อน ๆ แค่ไหน	-	6	-	30	195
		(2.60)		(12.99)	(84.42)

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	ระดับความรู้สึก				
	ไม่เลย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
3. ท่านพอใจในชีวิตทางเพศของท่าน แค่ไหน? (ชีวิตทางเพศ หมายถึง เมื่อเกิด ความรู้สึกทางเพศขึ้นแล้วท่าน มีวิธี จัดการทำให้ผ่อนคลายลงได้ รวมถึง การช่วยตัวเองหรือ การมีเพศสัมพันธ์)	-	-	12 (5.19)	128 (55.41)	91 (39.39)

จากตารางที่ 4-6 จำนวนร้อยละและระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขต
พื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมพบว่า
เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่พอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็น
ร้อยละ 81.82 รองลงมาคือ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 18.18 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่พอใจกับ
การช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.42 เกษตรกรผู้เลี้ยง
ปลาส่วนใหญ่พอใจในชีวิตทางเพศ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 55.41

ตารางที่ 4-7 จำนวนและร้อยละระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่
ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านสิ่งแวดล้อม (N = 231)

ด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับความรู้สึก				
	ไม่เลย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคง ปลอดภัยดีไหมในแต่ละวัน	-	-	-	122 (52.81)	109 (47.19)
2. ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ ตอนนี้มากน้อยเพียงใด	-	27 (11.69)	40 (17.32)	111 (48.05)	53 (22.94)
3. ท่านมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็น เป็นมากน้อยเพียงใด	-	-	74 (32.03)	123 (53.25)	34 (14.72)
4. ท่านพอใจที่จะสามารถไปใช้บริการ สาธารณสุขได้ตาม ความจำเป็นเพียงใด	-	-	18 (7.79)	84 (36.36)	29 (12.55)

ตารางที่ 4-7 (ต่อ)

ด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับความรู้สึก				
	ไม่เคย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
5. ท่านได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน มากน้อยเพียงใด	-	-	18 (7.79)	135 (58.44)	78 (33.77)
6. ท่านมีโอกาสดำรงชีพผ่อนคลายเครียด มากน้อยเพียงใด	-	-	18 (7.79)	126 (54.55)	87 (37.66)
7. สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพของท่าน มากน้อยเพียงใด	-	-	7 (3.03)	111 (48.05)	113 (48.92)
8. ท่านพอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหนของท่าน (หมายถึง การคมนาคม) มากน้อยเพียงใด	-	-	-	72 (31.17)	159 (68.83)

จากตารางที่ 4-7 จำนวนร้อยละและระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณภาพชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัย อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 52.81 รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.19 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่พอใจกับสภาพบ้านเรือน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 48.05 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่มีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็น อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 53.25 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่พอใจที่จะสามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็น อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.84 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่ได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 58.44 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่มีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียด อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 54.55 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.92 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาส่วนใหญ่พอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหน อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.83

ตอนที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 4-8 การเปรียบเทียบเพศกับระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่
ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

เพศ	จำนวน	μ	σ	t	Sig.
ชาย	214	114.36	2.93	0.003	.229
หญิง	17	114.35	3.20		

จากตารางที่ 4-8 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เพศชายมีมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย และเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่ม ค่า t มีนัยสำคัญที่ $p > .05$ ดังนั้นกล่าวได้ว่า ระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เพศชายและเพศหญิง มีระดับคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4-9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	μ	σ
31-40 ปี	113.50	3.21
41-50 ปี	114.47	2.91
50 ปีขึ้นไป	113.55	3.14

จากตารางที่ 4-9 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มที่มีอายุ 41-50 ปี มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4-10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิต
ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง
จังหวัดสมุทรปราการ กับอายุ (N = 231)

Source of Variance	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	21.40	2	10.70	1.236	0.293
ภายในกลุ่ม	1973.50	228	8.66		
Total	1994.89	230			

จากการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนพบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด คือ
Levene's test มีค่า $p > .05$ และผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดย ANOVA พบว่า ค่า
 $p > 0.5$ แสดงว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มอายุ
ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4-11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	μ	σ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	114.34	2.84
ปริญญาตรี	114.50	3.32
สูงกว่าปริญญาตรี	113.50	3.42

จากตารางที่ 4-11 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง
จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4-12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กับระดับการศึกษา (N = 231)

Source of Variance	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4.00	2	2.00	0.229	0.795
ภายในกลุ่ม	1990.89	228	8.73		
Total	1994.89	230			

จากการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนพบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด คือ Levene's test มีค่า $p > .05$ และผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดย ANOVA พบว่าค่า $p > 0.5$ แสดงว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4-13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	μ	σ
โสด	114.00	2.08
สมรส	114.41	2.99
หม้าย/ หย่าร้าง/ แยกกันอยู่	113.00	3.08

จากตารางที่ 4-13 พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการกลุ่มที่มีสถานภาพสมรสมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4-14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการกับ สถานภาพสมรส (N = 231)

Source of Variance	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	11.59	2	5.80	0.666	0.515
ภายในกลุ่ม	1983.30	228	8.70		
total	1994.89	230			

จากการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนพบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด คือ Levene's test มีค่า $p > .05$ และผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดย ANOVA พบว่าค่า $p > 0.5$ แสดงว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มสถานภาพสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4-15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อปี

รายได้ต่อปี	μ	σ
ต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี	110.00	0.00
100,000-300,000 บาทต่อปี	114.53	2.96
มากกว่า 300,000 บาทต่อปี	113.65	2.75

จากตารางที่ 4-15 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มที่มีรายได้ต่อปี 100,000-300,000 บาทต่อปีมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4-16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กับรายได้ต่อปี (N = 231)

Source of Variance	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	44.42	2	22.21	2.596	0.077
ภายในกลุ่ม	1950.47	228	8.55		
total	1994.89	230			

จากการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนพบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด คือ Levene's test มีค่า $p > .05$ และผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดย ANOVA พบว่าค่า $p > 0.5$ แสดงว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มรายได้ต่อปีต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4-17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา

ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา	μ	σ
น้อยกว่า 1 ไร่	115.11	3.66
2-20 ไร่	114.39	2.96
มากกว่า 20 ไร่	113.47	2.10

จากตารางที่ 4-17 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มที่มีขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลาน้อยกว่า 1 ไร่ มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4-18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการกับขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา (N = 231)

Source of Variance	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	17.19	2	8.59	0.991	0.373
ภายในกลุ่ม	1977.70	228	8.67		
total	1994.89	230			

จากการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนพบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด คือ Levene's test มีค่า $p > .05$ และผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดย ANOVA พบว่าค่า $p > 0.5$ แสดงว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4-19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	μ	σ
น้อยกว่า 2 คน	112.40	2.19
2-5 คน	114.41	3.05
มากกว่า 5 คน	114.33	1.99

จากตารางที่ 4-19 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2-5 คน มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4-20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิต
ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง
จังหวัดสมุทรปราการ กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (N = 231)

Source of Variance	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	19.65	2	9.82	1.134	0.324
ภายในกลุ่ม	1975.25	228	8.66		
total	1994.89	230			

จากการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนพบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด คือ Levene's test มีค่า $p > .05$ และผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดย ANOVA พบว่าค่า $p > 0.5$ แสดงว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อปี ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 231 ครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบ t-test และ One-Way ANOVA โดยนำเสนอในรูปแบบตารางเปรียบเทียบประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 41-50 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส รายได้ต่อปี 100,000-300,000 บาทต่อปี มีขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา 2-20 ไร่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2-5 คน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับที่ดีทุกคน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งหมดในทุกด้านยกเว้นด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ที่มีคุณภาพชีวิตกลาง ๆ

ตอนที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

ผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบล บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อปี ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบล บางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงปลาที่ดี มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และได้ทำงานอยู่ที่บ้าน ของตนเอง จึงส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภรติพิทย์ นิลารักษ์ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ภายในเขตพื้นที่ จังหวัดตราด

จากผลการศึกษาพบว่า เพศของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ตัวแปรทางด้านเพศไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต เพราะว่าการประกอบอาชีพเลี้ยงปลา เป็นงานที่ไม่ได้ ทำงานอย่างหักโหมในทุกๆวัน เพียงแต่เป็นการให้อาหารปลาในช่วงเช้าของแต่ละวันเท่านั้น ซึ่งเพศชายและหญิงสามารถประกอบอาชีพนี้ได้เหมือนกัน จึงส่งผลให้ตัวแปรเพศที่แตกต่างกันของ เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการมีคุณภาพ ชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภรติพิทย์ นิลารักษ์ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ภายในเขตพื้นที่จังหวัดตราด

จากผลการศึกษาพบว่า อายุของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอ บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกันแตกต่างกับการศึกษา ของ ศรีสุดา มีชำนานู และสมชาย ลักษณ์านุกรักษ์ (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชน ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี มีคุณภาพ ชีวิตดีกว่า ประชาชนที่มีอายุ 31-40 ปี และ 50 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากวัยดังกล่าวเป็นวัยที่ผ่านการ ทำงานมาก ได้ระยะหนึ่งแล้ว ซึ่งเป็นการผ่านการใช้ ชีวิตในหลาย ๆ รูปแบบจึงทำให้สามารถปรับตัว และใช้ ชีวิตได้ดีกว่าผู้ที่อยู่ในวัย 31-40 ปี ซึ่งเป็น วัยที่กำลังสร้างครอบครัว และดีกว่าช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป ที่เริ่มมีความวิตกกังวลกับการใช้ชีวิตในวัยเกษียณหรือวัยสูงอายุ

จากผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบล บางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีสุดา มีชำนานู และสมชาย ลักษณ์านุกรักษ์ (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้อาจมาจาก ตัวแปรด้านระดับ

การศึกษาไม่ได้มีส่วนที่ทำให้คุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

จากผลการศึกษาพบว่า สถานภาพสมรสของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีสุดา มีชำนานู และสมชาย ลักษณะานุรักษ์ (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้อาจมาจาก ตัวแปรด้านสถานภาพสมรสไม่ได้มีส่วนที่ทำให้คุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

จากผลการศึกษาพบว่า รายได้ต่อปีและขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลาของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน แตกต่างกับการศึกษาของ ศรีสุดา มีชำนานู และสมชาย ลักษณะานุรักษ์ (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยพบว่า ประชาชนที่มีรายได้เหลือเก็บมีคุณภาพชีวิตดีกว่าประชาชนที่มีรายได้พอใช้และเป็นหนี้ และประชาชนที่มีรายได้พอใช้มีคุณภาพชีวิตดีกว่า ประชาชนที่มีรายได้เป็นหนี้ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่เป็นหนี้วิตกกังวลเกี่ยวกับการหาเงินเพื่อใช้จ่าย ในชีวิตประจำวันและการแบ่งเงินส่วนหนึ่งไปใช้หนี้ จึงอาจทำให้ไม่สามารถหาสิ่งอำนวยความสะดวก หรือซื้อสิ่งของที่ต้องการได้ เหมือนกับผู้ที่ไม่มีเงินพอใช้ และเหลือเก็บ

จากผลการศึกษาพบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน แตกต่างกับการศึกษาของ กุสุมา โกศล ที่ ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในยุคเศรษฐกิจถดถอย ศึกษากรณีจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช (2555) พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยว จะมีคุณภาพชีวิตด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวขยาย (และครอบครัวซ้อน) ทั้งนี้ เพราะครอบครัวเดี่ยวจะมีสมาชิกเฉพาะ พ่อแม่และลูกเท่านั้น ซึ่งครอบครัวเดี่ยวจะมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าครอบครัวขยาย (และครอบครัวซ้อน) และครอบครัวเดี่ยวสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายได้ดีกว่าครอบครัวขยายที่มีสมาชิกมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับที่ดี แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ร้อยละ 2.60 ที่มีคุณภาพชีวิตกลาง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา มีกิจวัตรประจำวันเหมือนกัน ในแต่ละวัน อาจทำให้ไม่ได้มีการพบปะ

เพื่อนบ้าน คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมจึงอยู่ในระดับกลาง ๆ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมกระชับความสัมพันธ์ในชุมชน เช่น จัดกีฬาประจำตำบล หรือสร้างศูนย์ฝึกอาชีพเพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับเกษตรกรที่มีเวลาว่างอีกทั้งยังทำให้มีการพบปะพูดคุยกันในชุมชนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จากผลการศึกษาพบว่าคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านร่างกาย ยังมีการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่ ทั้งนี้อาจมาจากเกษตรกรต้องทำงานกลางแจ้ง และต้องทำงานอย่างต่อเนื่อง และเนื่องด้วยสภาพอากาศที่ฝนตกบ่อย จึงอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เจ็บป่วยได้โดยง่าย หน่วยงานภาครัฐควรจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่หรือแพทย์ชุมชน ลงพื้นที่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบสุขภาพและแจกจ่ายยารักษาโรคต่าง ๆ เพราะเกษตรกรบางท่านมีอายุมาก ไม่สามารถเดินทางไปรักษาถึงโรงพยาบาลได้ ภาครัฐควรมีการบริการประชาชนในด้านนี้

2. จากผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับกลาง ๆ อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกร มีกิจวัตรประจำวันที่เหมือน ๆ กันในแต่ละวัน จึงไม่ได้มีโอกาสในการพูดคุยกัน จึงควรมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาประจำตำบลบางเสาธง เพื่อเป็นการทำให้เกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีต่อกัน อีกทั้งยังเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิคการเลี้ยงปลาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อทั้งส่วนรวมและเป็นประโยชน์ต่อตัวเกษตรกรเอง

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ และศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต หรือศึกษาในงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนของตัวแปร ว่าตัวแปรแต่ละตัวส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างไรบ้างและสามารถวิเคราะห์สาเหตุและผลได้อย่างชัดเจน และสามารถครอบคลุมในด้านประเด็นอื่น ๆ ได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2557). *ดัชนีชี้วัดความสุขคนไทย*. เข้าถึงได้จาก www.dmh.go.th/test/qtest
- กันตยา มานะกุล. (2550). *การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย*. คุยฎีนิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาคู่มือ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กานดา พูนลาภทวี. (2539). *สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: พิสิกส์เซ็นเตอร์.
- กตุสุมา โกศล. (2555). *คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในยุคเศรษฐกิจถดถอย ศึกษากรณี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *มองฝันไปข้างหน้า: วิสัยทัศน์ประเทศไทยปี 2560*. กรุงเทพฯ: ชักเชสมิเดีย.
- ไกรวุฒิ ช่วยสถิตย์. (2541). *คุณภาพชีวิตด้านครอบครัวและชุมชนชาวไทยมุสลิมในชุมชนเมือง: ศึกษากรณีชุมชนบ้านหัวสะพานสะเตงและชุมชนกำแพงบา โงย*. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- คำตัน บุญมณี. (2545). *คุณภาพชีวิตของประชนในกำแพงนครเวียงจันทน์ สาธารณะรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โม่สิต ปันเปี่ยมรัชฎ์. (2523). *บทบาทเครื่องชี้ภาวะสังคมในการวางแผนพัฒนาประเทศไทย: เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง เครื่องชี้ภาวะสังคมของกลุ่มสังคมต่าง พัทยา*. ชลบุรี: คณะกรรมการว่าด้วยการศึกษาสหประชาชาติ.

- จารุวรรณ บัวทุม. (2556). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรสาขาจังหวัดพิจิตร*.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- จิราพร ทองดี, ดารารวรรณ ร่องเมือง และฉันทนา นาคฉัตรีย์. (2557). ภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิต
ของผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 22(3),
88-99.
- ฉลอง แนวพานิช. (2530). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม: รวมบทความ
การศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชุมพร น้ำแสง. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรฝ่ายการพยาบาล ศูนย์การแพทย์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดนครนายก*. กรุงเทพฯ:
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิพย์วัลย์ เรืองขจร. (2554). *วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต*. สงขลา: โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- นิพนธ์ คันธเสวี. (2532). *แนวทางการพัฒนาชุมชน: ชีวิตใหม่สู่งานตำรวจชุมชนสัมพันธ์*.
กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- นิภา ตั้งทรงจิตรากุล. (2551). *คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครอง
แรงงานใน ส่วนกลาง*. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม,
บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นิสารัตน์ ศิลปะเดช. (2540). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: พิษณุการพิมพ์.
- ผจญ เฉลิมสาร. (2546). *คุณภาพชีวิตการทำงาน*. เข้าถึงได้จาก
http://www.demingnet.com/article/ftpi_magazine/product/qwl.htm
- พรพรรณ โพธิ์ไชยา. (2556). *คุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระครูสุจิตตธรรมนิวิฐ (สมจิต อธิปญโญ). (2554). *บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของชุมชน กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลอง จังหวัดแพร่*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์
ราชวิทยาลัย.

- พ่อคำเตื่อง ภาษี. (2554). *ปราชญ์ชาวบ้าน นักคิด นักพูด นักปฏิบัติแห่งยุคสมัย*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ubrh.org/articles/41903105/พ่อคำเตื่อง---ภาษี.html>
- พัฒน์ กิตติพราภรณ์. (2531). นานาพรรณชนะ: ธุรกิจเพื่อคุณภาพชีวิต...ของใคร. *วารสารเศรษฐกิจ และบริหารธุรกิจ*, 15(1), 42-61.
- เพ็ญพรรณ ศรีสกุลเตียว และสุภัทรา อุไรวรรณ. (2551). *การรวบรวมความรู้และประสบการณ์ระบบตลาดข้อตกลง (Contract farming) ในประเทศไทย กรณีศึกษาปาลันดี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ไพฑูรย์ เหล่ามี. (2556). *อาชีพหลักของคนไทย อาชีพที่สำคัญของประชากรไทย*. เข้าถึงได้จาก http://nalove030.blogspot.com/2013/02/blog-post_5296.html
- เริงชัย ต้นสุชาติ, อารีย์ เชื้อเมืองพาน, ชรรณชนก คำแก้ว และชนิตา พันธุ์มณี. (2556). *ห่วงโซ่คุณค่าของปาลันดีในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วงเดือน เลหาวัฒนิกัญญา, วงเดือน เลหาวัฒนิกัญญา, พัชรมน สุริโย, เกียรติดาว ลิ้มปิศิลป์ และพัชรา ยิ้มศรวล. (2552). *คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี*. เพชรบุรี: งานห้องผู้ป่วยหนักศัลยกรรม กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลพระจอมเกล้า เพชรบุรี.
- วรรณ กุมารจันทร์ และวัฒนา รัตนพรหม. (2556). *สถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สุราษฎร์ธานี: โครงการความร่วมมือ สกว.-มรส. การพัฒนางานวิจัยและการสนับสนุนงานวิจัยเชิงพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- วราพรรณ ลิ้น. (2551). *คุณภาพชีวิตของชาวนาในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอกันทรลักษ์* □ *จังหวัดศรีสะเกษ*. ปริญญาพิเศษวิทยาศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดยะลา.
- วิฑูรย์ เดโช. (2541). *คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ: กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจภูธรที่ปฏิบัติราชการในจังหวัดระนอง*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิภากร มาพบสุข. (2540). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิภากร มาพบสุข. (2550). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- วิไลลักษณ์ รัตนเพชรธัมมะ. (2550). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนท่าคา อำเภอมัทวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

- ศรีสุดา มีชำนาญ และสมชาย ลักษณะนุรักษ์. (2553). คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. *ศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 1(2), 269-281.
- ศุภรทิพย์ นิลลาภักษ์. (2557). คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ภายในเขตพื้นที่ จังหวัดตราด. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมใจ ฉัตรไทย. (2543). คุณภาพชีวิตของแรงงานก่อสร้าง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประชากรศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมศรี ศิริขวัญชัย. (2548). กระบวนการสร้างตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต โดยการมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาประชากรศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมศักดิ์ ระย่น, โหมยิต ศรีภูธร และสุพจน์ พิพัฒน์สุข. (2549). การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงปลา น้ำจืดในกระชังเพื่อพัฒนาอาชีพ. สกลนคร: สถาบันวิจัยและฝึกอบรมการเกษตร สกลนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- สำนักงานกองทุนสวนยางจังหวัดตราด. (2555). รายงานผลการดำเนินงาน. เข้าถึงได้จาก http://www.rubber.co.th/ewtadmin/ewt/trat/more_news.php?cid=2
- สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2553). คุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2553. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำราญ ชูช่วย, สลักจิตร์ หิรัญสาดี และสุนทรีย์ สองเมือง. (2555). คุณภาพชีวิตนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ กรณีศึกษานักศึกษาเข้าใหม่ปีการศึกษา 2555. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- สิทธิเดช นิลสัมฤทธิ์, บุญสม ทรราชศิริพจน์, พลาพรรณ คาพรรณ และมนตรี เกิดมีมูล. (2548). คุณภาพชีวิตของคนไทย: ผลจากการดำเนินงานของรัฐภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุทิน สายสงวน. (2533). ปัจจัยการศึกษาที่มีต่ออติพิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการ: ศึกษากรณีข้าราชการในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรที่ประจำสำนักงานเขตอำเภอในภาคใต้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพัตรา โอทาศรี. (2554). การดำรงอยู่ของชาวนาไทย กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุพัตรา จุณณะปิยะ. (2546). คู่มือการวิจัยทาง รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. นครปฐม: ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ.

- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, วิระวรรณ ตันติพิวัฒนสกุล, วนิตา พุ่มไพศาลชัย, กรองจิตต์ วงศ์สุวรรณ, และราณี พรมานะรังสกุล. (2545). เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย. ใน *โครงการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการสำรวจสุขภาพจิตในพื้นที่ ปี พ.ศ. 2545* (หน้า 37-43). เชียงใหม่: โรงพยาบาลสวนปรุง.
- อำพล จินดาวัฒนะ. (2536). *บางมุมมองเพื่อ ทอศ.* กรุงเทพฯ: กองสาธารณสุขภูมิภาค กระทรวงสาธารณสุข.
- เอมิกา แสงคุณธรรม. (2557). *คุณภาพชีวิตของผู้พักอาศัยในหมู่บ้านโชติกา โมเดิร์นนิตี้ จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐ และภาคเอกชน, วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Ferrans, C., & Power, M. (1992). Psychometric assessment of the quality of life index. *Research in Nursing and Health*, 15, 29-38.
- Flanagan, J. (1978). A research approach to improving our quality of life. *American Psychologist*, 3, 138-147.
- The WHOQOL GROUP. (1995). The World Health Organization quality of life assessment (WHOQOL): Position paper from the world health organization. *Social Sciences Medicine*, 41(10), 1403-1409.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.
- Zhan, L. C. (1992). Quality of life: Conceptual and measurement issues. *Journal of Advanced Nursing*, 17, 795-800.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

.....
เรื่อง คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง
จังหวัดสมุทรปราการ

แบบสอบถามนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษางานนิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิต และเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา
ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม
ครั้งนี้จะใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติหน้าที่การงาน
หรือด้านส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด ฉะนั้นผู้วิจัยขอให้ท่านกรุณาตอบ
แบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ ตำบลบางเสาธง

อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลาในการตอบ
แบบสอบถาม อันเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาครั้งนี้

ชานนท์ รัตนา

นิสิตปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตรงตามความเป็นจริง

1. เพศ

1.1 ชาย

1.2 หญิง

2. อายุ

2.1 31-40 ปี

2.2 41-50 ปี

2.3 50 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

3.1 โสด

3.2 สมรส

3.3 หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่

4. ระดับการศึกษา

4.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

4.2 ปริญญาตรี

4.3 สูงกว่าปริญญาตรี

5. รายได้ต่อปี

5.1 ต่ำกว่า 100,00 บาท/ปี

5.2 100,000-300,000 บาท/ปี

5.3 มากกว่า 300,00 บาท/ปี

6. ขนาดพื้นที่ของบ่อเลี้ยงปลา

6.1 น้อยกว่า 1 ไร่

6.2 5-20 ไร่

6.3 20 ไร่ขึ้นไป

7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

8.1 น้อยกว่า 2 คน

8.2 3-5 คน

8.3 5 คนขึ้นไป

เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย
(WHOQOL-BREF-THAI)

คำชี้แจง ข้อคำถามต่อไปนี้จะถามถึงประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งของท่าน ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ให้ท่านสำรวจตัวท่านเอง และประเมินเหตุการณ์หรือความรู้สึกของท่าน แล้วทำเครื่องหมาย

✓ ในช่องคำตอบที่เหมาะสมและเป็นจริงกับตัวท่านมากที่สุด โดยคำตอบมี 5 ตัวเลือก คือ

ไม่เคย หมายถึง ท่านไม่มีความรู้สึกเช่นนั้นเลย รู้สึกไม่พอใจมาก หรือรู้สึกแย่มาก

เล็กน้อย หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นนาน ๆ ครั้งรู้สึกเช่นนั้นเล็กน้อยรู้สึก

ไม่พอใจหรือรู้สึกแย่

ปานกลาง หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นปานกลาง รู้สึกพอใจระดับกลาง ๆ หรือ

รู้สึกแยระดับกลาง ๆ

มาก หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นบ่อย ๆ รู้สึกพอใจหรือรู้สึกดี

มากที่สุด หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นเสมอ รู้สึกเช่นนั้นมากที่สุด หรือรู้สึกว่า

สมบูรณ์รู้สึกพอใจมาก รู้สึกดีมาก

ข้อที่	ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา	ไม่ เลย	เล็ก น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
1	ท่านพอใจกับสุขภาพของท่านในตอนนี้อย่างไร					
2	การเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการมากนักหรือไม่					
3	ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวันไหม (ทั้งเรื่องงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน)					
4	ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่านมากน้อยเพียงใด					
5	ท่านรู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง) มากน้อยเพียงใด					
6	ท่านมีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ ดีเพียงใด					
7	ท่านรู้สึกพอใจในตนเองมากน้อยแค่ไหน					

ข้อที่	ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา	ไม่ เลย	เล็กน้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
8	ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเองได้ไหม					
9	ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล บ่อยแค่ไหน					
10	ท่านรู้สึกพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำอะไร ๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน					
11	ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน					
12	ท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำมากน้อยเพียงใด					
13	ท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นอย่างที่ผ่านมาแค่ไหน					
14	ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ แค่ไหน					
15	ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีไหมในแต่ละวัน					
16	ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้มากน้อยเพียงใด					
17	ท่านมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็นมากน้อยเพียงใด					
18	ท่านพอใจที่จะสามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตาม ความจำเป็นเพียงใด					
19	ท่านได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน มากน้อยเพียงใด					
20	ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียดมากน้อยเพียงใด					

ข้อที่	ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา	ไม่ เลย	เล็กน้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
21	สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพของท่านมาก น้อยเพียงใด					
22	ท่านพอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหน ของท่าน (หมายถึง การคมนาคม) มาก น้อยเพียงใด					
23	ท่านรู้สึกในชีวิตท่านมีความหมายมากน้อย แค่ไหน					
24	ท่านสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ ดีเพียงใด					
25	ท่านพอใจในชีวิตทางเพศของท่านแค่ไหน ไหน? (ชีวิตทางเพศ หมายถึง เมื่อเกิด ความรู้สึกทางเพศขึ้นแล้วท่าน มีวิธีการ ทำให้ผ่อนคลายลงได้ รวมถึง การช่วย ตัวเองหรือ การมีเพศสัมพันธ์)					
26	ท่านคิดว่าท่านมีคุณภาพชีวิต (ชีวิตความ เป็นอยู่) อยู่ในระดับใด					